

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2015

9

Redakcja
Jacek Gudowski
Maciej Machowski

Współpraca
Anna Dorabialska, Agnieszka Gołąb
Sylwia Janas, Radosław Nowaczewski
Olga Maria Piaskowska, Maciej Plaskacz
Katarzyna Purzyńska, Elżbieta Szczepanowska
Arkadiusz Turczyn, Magdalena Wróbel
Andrzej Zielony

przy udziale

Wolters Kluwer SA
01-208 Warszawa, ul. Przykopaowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545
tel. 22 535 82 03
e-mail: handel@wolterskluwer.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem 14 stycznia 2015 r., II CSK 231/14, do rozstrzygnięcia składowi powiększonemu Sądu Najwyższego, zagadnienia prawnego:

„Czy dopuszczalna jest skarga kasacyjna w sprawie o wpis do rejestru zastawów?”
podjął uchwałę:

W sprawie o wpis do rejestru zastawów skarga kasacyjna jest dopuszczalna.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 12 sierpnia 2015 r., III CZP 21/15, T. Ereciński, T. Bielska-Sobkowicz, J. Gudowski, H. Pietrkowski, K. Weitz, T. Wiśniewski, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie postanowieniem z dnia 6 marca 2015 r., I ACa 428/14, zagadnienia prawnego:

„Czy w wypadku występowania po stronie czworga powodów, współuczestnictwa formalnego (art. 72 § 1 pkt. 2 k.p.c.), którzy reprezentowani byli przez jednego pełnomocnika będącego radcą prawnym, w oparciu o udzielenie odrębnych pełnomocnictw, uzasadnione jest w aktualnym stanie prawnym wynikającym z przepisów art. 98 § 1 i 3, art. 99 k.p.c.

i art. 109 k.p.c. oraz § 2, 3 i 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) zasądzenie w postępowaniu apelacyjnym na rzecz każdego z powodów oddzielnie kosztów zastępstwa procesowego według stawek przewidzianych w przepisach § 6 w związku z § 12 rozporządzenia?,

a w wypadku udzielenia odpowiedzi negatywnej:

czy reprezentowanie przez pełnomocnika będącego radcą prawnym większej liczby osób występujących po stronie powodowej przy współuczestnictwie formalnym stanowi podstawę do przyznania im w postępowaniu apelacyjnym jednego wynagrodzenia pełnomocnika, ustalonego w oparciu o wartość przedmiotu zaskarżenia będącą wartością najwyższą spośród określonych dla każdego z powodów, czy też wynagrodzenia ustalonego w oparciu o sumę wartości przedmiotu zaskarżenia dla wszystkich współuczestników, rozdzielonego pomiędzy powodów stosownie do stopnia ich zainteresowania w sprawie?,

oraz

czy określenie ewentualnie wynagrodzenia w wysokości przekraczającej stawkę minimalną wynagrodzenia radcy prawnego winno następować przy uwzględnieniu niezbędnego nakładu pracy pełnomocnika, a także charakteru sprawy i wkładu pracy pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia (§ 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych..., czy też sąd winien brać pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika oraz czynności podjęte przez niego w sprawie, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia (art. 109 § 2 zdanie drugie k.p.c.)?”

podjął uchwałę:

W razie współuczestnictwa formalnego (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.), do niezbędnych kosztów procesu poniesionych przez współuczestników reprezentowanych przez jednego pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym zalicza się jego wynagrodzenie

ustalone odrębnie w stosunku do każdego współuczestnika. Sąd powinien jednak obniżyć to wynagrodzenie, jeżeli przemawia za tym nakład pracy pełnomocnika, podjęte przez niego czynności oraz charakter sprawy (art. 109 § 2 k.p.c.).

(uchwała z dnia 10 lipca 2015 r., III CZP 29/15, J. Gudowski, B. Ustjanicz, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 2 kwietnia 2015 r., II Ca 58/15, zagadnienia prawnego:

„Czy sprawa o zasądzenie od autora materiału prasowego i wydawcy czasopisma zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę doznaną na skutek naruszenia dóbr osobistych spowodowaną opublikowaniem materiału prasowego jest sprawą o roszczenie wynikające z Prawa prasowego, o której mowa w art. 17 pkt 3 k.p.c.?”
podjął uchwałę:

Sprawy o zadośćuczynienie za krzywdę wyrządzoną naruszeniem dóbr osobistych przez opublikowanie materiału prasowego należą do właściwości sądu okręgowego (art. 17 pkt 3 k.p.c.).

(uchwała z dnia 10 lipca 2015 r., III CZP 36/15, J. Gudowski, B. Ustjanicz, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowieniem z dnia 14 kwietnia 2015 r., IX Ca 948/14, zagadnienia prawnego:

„Czy Prezydent Miasta reprezentujący Skarb Państwa w postępowaniu o aktualizację opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego może umocować pracownika Urzędu Miasta do złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu dotychczasowej wysokości opłaty, czy jednak czynność ta w zakresie aktualizacji opłaty jako czynność cywilnoprawna należy do wyłącznej kompetencji Prezydenta Miasta?”
podjął uchwałę:

Starosta (prezydent miasta na prawach powiatu) wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej może udzielić pełnomocnictwa do złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu wysokości opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa (art. 11 ust. 1 i art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 518 ze zm.).

(uchwała z dnia 10 lipca 2015 r., III CZP 40/15, J. Gudowski, B. Ustjanicz, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 11 lutego 2015 r., XXIII Ga 1718/14, zagadnienia prawnego:

„Czy wyrok ogłoszony po upływie dwóch tygodni od posiedzenia, na którym zamknięto rozprawę, albo którego ogłoszenie po raz kolejny odroczono bez otwarcia rozprawy, powoduje skutki procesowe braku ogłoszenia wyroku?

w przypadku odpowiedzi pozytywnej,

Czy stanowi to przeszkodę do zaskarżenia wyroku?”

podjął uchwałę:

Ogłoszenie wyroku przez sąd pierwszej instancji z naruszeniem art. 326 § 1 zdanie drugie k.p.c. nie wpływa na dopuszczalność apelacji.

(uchwała z dnia 10 lipca 2015 r., III CZP 44/15, J. Gudowski, B. Ustjanicz, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Koszalinie postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2015 r., VI Ga 16/15, zagadnienia prawnego:

„Czy, będące realizacją umownego prawa odstąpienia, odstąpienie przez wykonawcę, od zawartej z podwykonawcą umowy o roboty budowlane, na którą inwestor wyraził zgodę, powoduje ustanie, wskazanej w art. 647¹ § 5 k.c., solidarnej z wykonawcą odpowiedzialności inwestora

za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę, czy też takie odstąpienie pozostaje bez wpływu na istnienie tej odpowiedzialności?”

podjął uchwałę:

W razie odstąpienia przez wykonawcę od umowy o roboty budowlane, zawartej z podwykonawcą, inwestor nie ponosi odpowiedzialności na podstawie art. 647¹ § 5 k.c.

(uchwała z dnia 10 lipca 2015 r., III CZP 45/15, J. Gudowski, B. Ustjanicz, D. Zawistowski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Łomży postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2015 r., I Cz 110/15, zagadnienia prawnego:

„Czy tytuł wykonawczy obejmujący należności z tytułu: opłat związanych z eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości w częściach przypadających na ten lokal, eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości stanowiących mienie spółdzielni zgodnie z postanowieniami statutu, stanowi samodzielną podstawę do wystąpienia na jego podstawie przez spółdzielnię mieszkaniową o egzekucję z nieruchomości dłużnika – własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego w zasobach tej spółdzielni, czy też spółdzielnia mieszkaniowa chcąc prowadzić egzekucję świadczenia pieniężnego z powyższego tytułu wykonawczego z nieruchomości dłużnika – własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego w zasobach tej spółdzielni musi uprzednio uzyskać orzeczenie sądu na podstawie art. 16 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali w zw. z art. 27 ust. 5 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych nakazujące sprzedaż lokalu mieszkalnego w drodze licytacji prawa własnościowego w trybie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o egzekucji z nieruchomości?”

podjął uchwałę:

Dopuszczalna jest egzekucja świadczeń pieniężnych ze spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego, znajdującego się w zasobach spółdzielni mieszkaniowej będącej

wierzycielem, bez uzyskania orzeczenia sądu o jego sprzedaży w drodze licytacji na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego o egzekucji z nieruchomości, o którym mowa w art. 27 ust. 5 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1222 ze zm.) w związku z art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.).

(uchwała z dnia 27 sierpnia 2015 r., III CZP 42/15, D. Dończyk, A. Owczarek, M. Szulc)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z dnia 20 listopada 2014 r., III Ca 588/14, zagadnienia prawnego:

„Czy współspadkobierca będący jednocześnie zapisobiercą i wyłącznym posiadaczem przedmiotu zapisu zwykłego jest zobowiązany do zapłaty na rzecz pozostałych spadkobierców wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy stanowiących przedmiot zapisu za okres do wymagalności roszczenia o wykonanie zapisu?”

podjął uchwałę:

Spadkobiercom przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie przez zapisobiercę z rzeczy oznaczonej co do tożsamości, stanowiącej przedmiot zapisu zwykłego, za okres do wymagalności roszczenia o wykonanie zapisu.

(uchwała z dnia 27 sierpnia 2015 r., III CZP 46/15, D. Dończyk, A. Owczarek, M. Szulc)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gliwicach postanowieniem z dnia 26 marca 2015 r., X Gz 13/15, zagadnienia prawnego:

„1. Jaki jest charakter prawny przepisu art. 594 k.s.h., a w szczególności czy wśród znamion strony podmiotowej czynów opisanych w tym przepisie znajduje się wina?”

2. w przypadku odpowiedzi pozytywnej na pytanie zadane w pkt 1, czy czyn ten można popełnić nieumyślnie?”

podjął uchwałę:

Artykuł 594 k.s.h. reguluje odpowiedzialność cywilną za zaniechanie wykonania z winy umyślnej wymienionych w nim obowiązków.

(uchwała z dnia 27 sierpnia 2015 r., III CZP 62/15, D. Dończyk, A. Owczarek, M. Szulc)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Bydgoszczy postanowieniem z dnia 8 kwietnia 2015 r., II Cz 406/14, zagadnienia prawnego:

„Czy przepis artykułu 788 § 1 k.p.c. może stanowić podstawę prawną nadania klauzuli wykonalności przeciwko nabywcy nieruchomości obciążonej hipoteką, który nie jest wymieniony w tytule egzekucyjnym?”

przejął sprawę do rozpoznania.

(postanowienie z dnia 10 lipca 2015 r., III CZP 37/15, J. Gudowski, B. Ustjanicz, D. Zawistowski)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYgniĘCIA

III CZP 66/15

„Czy dopuszczalna jest droga sądowa w sprawie z powództwa spółdzielni mieszkaniowej przeciwko komornikowi o zasądzenie opłaty za udzielenie informacji temu komornikowi w oparciu o art. 2 ust. 5 i 9 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm.), w związku z prowadzonym przez niego postępowaniem egzekucyjnym?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 17 czerwca 2015 r., III Ca 490/15, M. Hupa-Dębska, T. Pawlik, R. Troll)

W ocenie Sądu Okręgowego, nie uregulowano jednoznacznie sposobu dochodzenia opłat za udzielenie komornikowi informacji przez osoby trzecie, nieuczestniczące w postępowaniu egzekucyjnym. Z jednej strony opłaty te należą do kosztów postępowania egzekucyjnego (art. 2 ust. 5 i 9 u.k.s.) i powinny być ustalone tylko w tym samym postępowaniu, w którym powstały (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 1973 r., I CR 250/73, OSNC 1994, nr 6, poz. 110), z drugiej jednak strony stosunek prawny łączący komornika z podmiotem udzielającym informacji nie ma charakteru prywatnoprawnego, lecz należy do prawa publicznego, ponieważ w całości został uregulowany w przepisach procesowych. Jest to sytuacja podobna do unormowania dotyczącego ustalania kosztów związanych z opinią biegłego, w której droga sądowa jest niedopuszczalna (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 1974 r.,

III CZP 76/74, OSNCP 1975, nr 7-8, poz. 108). Pomędzy tymi przypadkami istnieją jednak dwie znaczące różnice.

Po pierwsze, w odniesieniu do kosztów wydania opinii przez biegłego, dla których określenia przewidziano postępowanie dwuinstancyjne, dochodzenie opłaty przewidzianej w art. 2 ust. 9 u.k.s. przez osobę trzecią charakteryzuje się jednoinstancyjnością, ponieważ osoba niebiorąca udziału w postępowaniu egzekucyjnym nie ma możliwości odwołania się od postanowienia sądu rejonowego, rozstrzygającego skargę na czynności komornika.

Po drugie, biegłemu przysługuje oznaczony termin do przedłożenia rachunku (art. 92 § 2 u.k.s.c.), podczas gdy osoba trzecia, dochodząca stosownej opłaty od komornika, nie jest ograniczona żadnym terminem procesowym. W praktyce oznacza to możliwość powstania sporów na tle opłat za udzielenie informacji już po zakończeniu postępowania egzekucyjnego.

Sąd Okręgowy wskazał również na rozbieżności pojawiające się w orzecznictwie. Należności na rzecz osób trzecich za udzielenie informacji niekiedy bywają przez sądy powszechne uznawane za objęte roszczeniem wynikającym z art. 2 ust. 9 u.k.s., co przesądza otwarcie drogi sądowej, kiedy indziej zaś są rozstrzygane w toku postępowania egzekucyjnego, w ramach skargi na czynności komornika (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2014 r., III CZP 68/14, BSN 2014, nr 11, s. 6).

A.D.

*

III CZP 67/15

„Czy do przedawnienia roszczenia o zapłatę wynagrodzenia za studia, wynikającego z umowy o warunkach odpłatności za studia, o której mowa w art. 160 ust. 3 ustawy z 27 lipca 2005 r. o szkolnictwie wyższym w brzmieniu obowiązującym 1 października 2009 r. (Dz.U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365 ze zmianami), zawartej przed dniem wejścia w życie ustawy z 11 lipca 2014 roku o zmianie ustawy – prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r., poz. 1198), wymagalnego przed 1 paździer-

nika 2014 r., ma zastosowanie art. 751 punkt 1 albo 2 kodeksu cywilnego, czy art. 118 kodeksu cywilnego?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 22 maja 2015 r., II Ca 1240/13, M. Miczke)

Sąd Okręgowy stwierdził, że mimo zmiany prawa, nadal występują wątpliwości dotyczące terminu przedawnienia roszczenia o zapłatę wynagrodzenia za studia. Występujących wcześniej problemów nie usuwa art. 32 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r., poz. 1198 ze zm.).

Podjmując próbę ich rozwiązania, Sąd Okręgowy stwierdził, że zastosowanie powinien mieć dwuletni termin przedawnienia roszczeń na podstawie art. 751 pkt 2 w związku z art. 750 k.c. Umowa o warunkach odpłatności za studia lub usługi edukacyjne jest umową nienazwaną o świadczenie usług w rozumieniu art. 750 k.c., do której odpowiednie zastosowanie mają przepisy regulujące umowę zlecenia, w tym dwuletni termin przedawnienia roszczeń z tytułu wynagrodzenia (opłat) za studia lub usługi edukacyjne. Prawo o szkolnictwie wyższym, poza określeniem formy umowy, nie określa jakichkolwiek jej elementów przedmiotowo istotnych, więc nie można tej umowy traktować jako odrębnej od umowy o świadczenie usług, niepodlegającej regulacji kodeksu cywilnego. Mimo że umowa ta ma autonomiczne unormowanie, nie została uregulowana w takim stopniu odrębnie i precyzyjnie, aby można odejść od stosowania do niej art. 751 pkt 2 w związku z art. 750 k.c.

Sąd drugiej instancji, powołując się na art. 106 Prawa o szkolnictwie wyższym, dodał, że prowadzenie przez uczelnię działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej, doświadczałnej, artystycznej, sportowej, rehabilitacyjnej lub diagnostycznej nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, więc uczelni nie można uznać za przedsiębiorcę, tym bardziej że pobierając opłaty za studia lub usługi edukacyjne nie działa w celach zarobkowych, a pełni rolę misyjną w narodowym systemie kształcenia i nauki.

Sąd Okręgowy dostrzegł, że możliwe jest również zastosowanie art. 751 pkt 1 k.c. w odniesieniu do roszczeń o wynagrodzenie za speł-

nione czynności przysługujących osobom stale trudniącym się czynnościami danego rodzaju. Warunek stałego wykonywania działalności może spełniać uczelnia wyższa, a czynnościami wykonywanymi przez uczelnię są usługi edukacyjne. Sąd Okręgowy dostrzegł jednak wiele orzeczeń sądów powszechnych przyjmujących dziesięcioletni termin przedawnienia na podstawie art. 118 k.c., co może być uzasadnione wejściem w życie nowelizacji Prawa o szkolnictwie wyższym i zaskoczeniem powoda skróceniem terminu przedawnienia z dziesięciu do trzech lat. Ponadto jest to związane z traktowaniem umowy o warunkach odpłatności za studia lub usługi edukacyjne za umowę nazwaną samodzielnie uregulowaną w Prawie o szkolnictwie wyższym, a nie umowę o świadczenie usług, do której mają zastosowanie przepisy o zleceniu. Sąd drugiej instancji zauważył, że pojawiały się również rozstrzygnięcia przyjmujące trzyletni termin przedawnienia roszczeń o świadczenia okresowe.

A.T.

*

III CZP 68/15

„Czy adwokatowi ustanowionemu z urzędu celem reprezentowania strony uprawnionej do alimentów przyznaje się – w przypadku braku podstaw do obciążenia osoby zobowiązanej do alimentów obowiązkiem zwrotu kosztów – od Skarbu Państwa zwrot kosztów pomocy prawnej według niższej stawki wynagrodzenia określonej w § 7 ust. 1 pkt. 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 r., poz. 461) czy też według stawki wyższej wynikającej z treści § 7 ust. 4 w zw. z § 6 cytowanego rozporządzenia?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 17 czerwca 2015 r., XV Cz 616/15, J. Grobelny, J. Andrzejak-Kruk, M. Agaciński)

Sąd Okręgowy podniósł, że w rozpoznawanej przez niego sprawie, wobec zawartej ugody polegającej na potrąceniu wzajemnych roszczeń, po stronie pozwanej zobowiązanej do alimentów nie powstał obowiązek

zwrotu kosztów powodowi w jakiegokolwiek części. W tej sytuacji zniesienie kosztów procesu nie jest równoznaczne z obciążeniem zobowiązanego do alimentów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz uprawnionego do alimentów. Taka wykładnia językowa § 7 ust. 1 pkt 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.) skutkowałaby jego zastosowaniem i przyznaniem na jego podstawie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu adwokatowi ustanowionemu dla powoda.

Z drugiej strony Sąd dostrzegł możliwość zastosowania wykładni funkcjonalnej, która zakłada, że celem prawodawcy jest zróżnicowanie stawek wynagrodzenia pełnomocników z uwagi na zwiększenie stopnia ochrony osób uprawnionych do alimentów. Zastosowanie wyższej stawki wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu ustanowionego dla osoby uprawnionej do alimentów może być spowodowane abstrakcyjną i potencjalną możliwością powstania obowiązku zwrotu kosztów po stronie osoby zobowiązanej do alimentów. Wyższa stawka wynagrodzenia pełnomocnika ustanowionego przez sąd z urzędu dla osoby uprawnionej do alimentów byłaby wówczas ustalana niezależnie od tego, czy po stronie pozwanej zobowiązanej do alimentów powstanie rzeczywisty obowiązek zwrotu kosztów procesu oraz czy następuje przyznanie kosztów w całości od Skarbu Państwa w sytuacji braku podstaw do powstania obowiązku zwrotu kosztów procesu.

Sąd drugiej instancji, aprobując zaprezentowaną wykładnię funkcjonalną, wskazał również na pojawiającą się w doktrynie krytykę zróżnicowania stawek wynagrodzenia pełnomocników. Podał, że za kontrowersyjne uznaje się uzależnienie wysokości taryfowego wynagrodzenia od tego, którą stronę sporu o alimenty pełnomocnik reprezentuje, a także od wyniku sprawy i wydanego rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Uzasadnienie takiego rozwiązania wynika z woli ochrony osób uprawnionych do alimentów przed obowiązkiem ponoszenia znacznych kosztów. Jednak wprowadza ono nieusprawiedliwione rozróżnienie podstaw prawnych obliczania wynagrodzeń w tych samych sprawach w zależności tylko od ostatecznego ich wyniku i reprezentowanej strony.

Sąd Okręgowy dodał, że za tym kierunkiem wykładni przemawia również rezultat wykładni językowej, uzasadniający zastosowanie wyższej

stawki wynagrodzenia pełnomocnika nawet w razie nieznacznego obciążenia obowiązkiem zwrotu kosztów osoby zobowiązanej do alimentów, a niższej w sytuacji nieznacznie odbiegającej od takiego rezultatu procesu, gdy brak podstaw do obciążenia takim obowiązkiem w jakiegokolwiek części osoby zobowiązanej do alimentów.

A.T.

*

III CZP 69/15

„Czy można uznać, iż notariusz jest »każdym« w rozumieniu art. 248 § 1 k.p.c., na którym ciąży obowiązek przedstawienia na zarządzenie sądu w wyznaczonym miejscu i terminie dokumentu – tutaj odpisu z aktu notarialnego znajdującego się w jego posiadaniu, a sporządzonego w ramach wykonywanego zawodu – z wyjątkiem sytuacji, w których zawiera on informacje niejawne, względnie czy regulacje zawarte w art. 110 i art. 111 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie stanowią *lex specialis* w stosunku do art. 248 k.p.c., który w odniesieniu do notariusza nie ma zastosowania w tej sytuacji?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 29 maja 2015 r., VI Gz 146/15, B. Frankowska)

W ocenie Sądu Okręgowego, krąg podmiotów zobowiązanych do przedstawienia dokumentu na zarządzenie sądu jest szeroki ze względu na ogólne sformułowanie użyte przez ustawodawcę, który używając słowa „każdy” w art. 248 § 1 k.p.c. nie wprowadził ograniczeń podmiotowych, zamierzając uniknąć niepewności co do zakresu podmiotowego tej regulacji. Nie odesłał również do jakichkolwiek przepisów szczególnych, a gdyby miał na celu ograniczenie tego kręgu, to ująłby to w powołanym przepisie. Jedyne ograniczenie jest ograniczenie przedmiotowe, odwołujące się do informacji niejawnych.

Prawo o notariacie nie definiuje wartości chronionych tajemnicą notariusza i możliwy jest w tym zakresie dualizm i konflikt wartości (ochrony prywatności oraz bezpieczeństwa i pewności obrotu). Tajemnica notariusza obejmuje nie tylko informacje uzyskane podczas dokonywania

czynności notarialnych, ale i towarzyszące czynnościom notarialnym. Obowiązek zachowania tajemnicy ustaje z mocy prawa, gdy notariusz składa zeznania jako świadek przed sądem, chyba że ujawnienie tajemnicy zagraża dobru państwa albo ważnemu interesowi prywatnemu. Ujawnienie sądowi informacji zwalnia notariusza z zachowania tajemnicy zawodowej, ponieważ sąd jest podmiotem uprawnionym na podstawie postanowienia wydanego na mocy art. 248 § 1 k.p.c. i jest zobowiązany do zachowania tajemnicy służbowej. Jednak przepis ten nie jest właściwie powiązany z przepisami nakazującymi notariuszowi przekazywanie sądom i innym instytucjom informacji o sporządzonych dokumentach czy wypisów tych dokumentów.

Zauważa się w doktrynie, że regulacje tajemnicy notariusza zawarte w Prawie o notariacie mają charakter szczególny wobec przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Notariusz może przedstawić wypis żądanego dokumentu, jeżeli uzna, że nie ujawnia tajemnicy zagrażającej dobru państwa (tajemnicy państwowej) lub ważnemu interesowi prywatnemu (w takich przypadkach z obowiązku zachowania tajemnicy notariusza może zwolnić Minister Sprawiedliwości). Notariusz nie należy do kręgu podmiotów określonych w art. 248 § 1 k.p.c., gdyż kodeks zawiera wiele regulacji szczególnych wobec powołanego przepisu, z których wynika obowiązek współpracy notariuszy z sądem. Wymieniony przepis nie odnosi się do przedstawienia dokumentu przez notariusza, przy czym podnosi się też, że gdyby sąd uznał za celowe dopuszczenie dowodu z żądanego aktu notarialnego, to notariusz byłby związany takim postanowieniem sądu, ale powinien sporządzić jego odpis, a nie wypis. Notariusz jest wówczas zwolniony z obowiązku zachowania tajemnicy, gdyż przekazuje ją nie osobie nieuprawnionej, lecz sądowi na podstawie wydanego postanowienia.

A.T.

*

III CZP 70/15

„1. Czy zobowiązanie osób zajmujących lokal bez tytułu prawnego w rozumieniu art. 18 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego jest zobowiązaniem solidarnym;

2. w przypadku odpowiedzi negatywnej na pytanie pierwsze – czy zobowiązanie to dzieli się na równe części, czy też o rozmiarze długu poszczególnych współdłużników decyduje zakres korzystania przez nich z zajmowanego bez tytułu prawnego lokalu”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 25 czerwca 2015 r., II Ca 376/15, E. Łuchtaj, M. Kuczyńska, J. Misztal-Konecka)

Sąd Okręgowy podniósł, że art. 18 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 150) nie precyzuje, czy wszystkie osoby zamieszkujące w lokalu powinny uiszczać co miesiąc odszkodowanie, jednak zdaniem Sądu, uiszczenie tego odszkodowania obciąża wszystkie osoby zamieszkujące w lokalu niezależnie od pełnoletności. Nie ma wyraźnego wskazania, jaka jest pozycja dłużników w sytuacji, w której po stronie biernej występuje więcej niż jeden podmiot. Możliwe są w tym przypadku trzy konstrukcje, tj. odpowiedzialność solidarna, odpowiedzialność *in solidum* albo odpowiedzialność podzielna.

Odpowiedzialność solidarna uzasadniona jest sformułowaniem przepisu, potrzebą zapewnienia ochrony interesów wierzyciela i podobieństwem omawianego problemu do umowy najmu. Jednak w polskim systemie prawnym ustanowienie solidarności ma konstrukcję normatywną – musi wynikać z ustawy lub czynności prawnej – a nie ma normatywnego ustanowienia solidarności w zakresie odszkodowania za zajmowanie przez byłych lokatorów lokalu bez tytułu prawnego.

Przy odpowiedzialności *in solidum*, podobnie jak w zobowiązaniu solidarnym, występuje jedność celu w postaci zaspokojenia jednego interesu wierzyciela. Taka konstrukcja rozwiązuje problem odpowiedzialności kilku osób, które po utracie tytułu prawnego nadal zajmują jeden lokal mieszkalny (podobnie jak w art. 688¹ k.c.), ale wspólną odpowiedzialnością wobec wierzyciela skutkują odrębne działania dłużników, gdy prowadzą do powstania samodzielnych zobowiązań, przy uwzględnieniu odrębnych przesłanek odpowiedzialności dla każdego z nich. Każdy dłużnik odpowiada za swój dług i każdy ma spełnić swoje świadczenie; istnieje kilka zobowiązań, których związek ze sobą polega jedynie na tym, że szkoda jest tylko jedna. Jest to przypadkowa okoliczność, w której całkowicie odrębne zobowiązania mają za przedmiot to samo świadczenie. Wtedy

każdy dłużnik odpowiada za całą szkodę, którą spowodował w całości (wielość przyczyn i niepodzielność skutku). Nie jest możliwe określenie części odpowiadającej każdemu z dłużników wobec niepodzielności przyczyny zaistnienia szkody. Odpowiedzialność *in solidum* lepiej chroni wierzyciela niż odpowiedzialność podzielna. Za logiczne można uznać przyjęcie przy odpowiedzialności *in solidum* zasady, którą statuuje art. 441 § 1 k.c. Konieczność zastosowania odpowiedzialności *in solidum* wynika z ogólnych zasad rządzących stosunkami prawnymi, ponieważ ma ona w większym stopniu charakter logiczny niż prawny. Niezależnie od postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2012 r., III CZP 37/12 (BSN 2012, nr 6, s. 11), Sąd Okręgowy stwierdził, że trudno uznać, iż każdą z osób zajmujących lokal bez tytułu prawnego wiąże odrębny powstający z mocy prawa stosunek zobowiązaniowy z właścicielem, którego treścią jest odpowiedzialność za całość odszkodowania. Norma nakładająca obowiązek uiszczenia odszkodowania jednoznacznie wskazuje na łączność interesów także po stronie dłużników.

Odnosząc się do trzeciego rozwiązania, Sąd drugiej instancji dostrzegł, że podzielność zobowiązania w przypadku wielości podmiotów stanowi regułę. W braku zastrzeżenia solidarności, o strukturze zobowiązania decyduje podzielność lub niepodzielność świadczenia. O proporcjach podziału wierzytelności lub długu decydują okoliczności lub wola stron, a wierzyciel może żądać od każdego dłużnika tylko części wierzytelności, która jego obciąża. Jednak ze względów praktycznych, polegających na tym, że w równym stopniu dłużnikami mogą być małoletnie dzieci i ich rodzice, sytuacja wierzyciela jest trudna ze względów prawnych, ekonomicznych i faktycznych. Jest on zmuszony do ścisłego określenia kręgu podmiotów zajmujących lokal i do wskazania zakresu wykorzystania lokalu przez każdego z nich, a ponadto w praktyce jest narażony na brak możliwości zaspokojenia roszczenia.

A.T.

*

III CZP 71/15

„Czy wysokość odszkodowania z umowy ubezpieczenia obowiązkowego budynków wchodzących w skład gospodarstwa

rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych wskazanej w art. 4 pkt 3 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, ustalana na podstawie przepisów art. 68 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 13 ust. 3 tej ustawy, powinna odpowiadać pełnym kosztom przywrócenia objętego ochroną ubezpieczeniową budynku do stanu poprzedniego nieprzekraczającym sumy ubezpieczenia, z pominięciem stopnia zużycia budynku uwzględnionego przy ustalaniu wysokości sumy ubezpieczenia”.

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 15 lipca 2015 r., II Ca 392/15, J. Misztal-Konecka, I. Tchórzewska, A. Ścioch-Kozak)

W ocenie Sądu Okręgowego, na tle okoliczności sprawy istnieją wątpliwości, które dotyczą zagadnienia sposobu określenia wysokości odszkodowania w przypadku cennikowej metody ustalenia wysokości szkody, które jednak mogą odnosić się także do metody kosztorysowej. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że można zająć dwa rozbieżne stanowiska, a za każdą z koncepcji przemawiają ważne argumenty, przy czym żadna z nich nie stanowiła przedmiotu szczegółowych rozważań zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i w literaturze.

Po pierwsze, możliwe jest określenie kosztów przywrócenia budynku do stanu poprzedniego, które stanowi etap określania wysokości szkody i odszkodowania (limitowanego ewentualnie wysokością sumy ubezpieczenia), bez uwzględniania stopnia zużycia budynku. Pogląd ten wspiera przede wszystkim cel ubezpieczenia budynków rolnika, a także fakt, że ustawodawca nie przewidział przy metodzie określenia wysokości szkody tego elementu jako czynnika wpływającego na wysokość odszkodowania.

Po drugie, możliwe jest uznanie, że tak ustalona kwota podlega dodatkowo weryfikacji przez odniesienie do stopnia zużycia budynku objętego ochroną ubezpieczeniową. Ze względu na brak wyłączenia zastosowania przepisów kodeksu cywilnego przez ustawę z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, przy szacowaniu wysokości szkody mają zastosowanie reguły tego kodeksu, z modyfikacjami wynikającymi z art. 68–69 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, a ze względu

na to, że odszkodowanie nie powinno przekraczać rzeczywiście poniesionej szkody (art. 361 § 1 i 2 k.c.), należy uwzględnić stopień zużycia budynków. Taka interpretacja pozwala także na zachowanie proporcji w ustaleniu wysokości odszkodowania w przypadku szkody całkowitej.

O.M.P.

*

III CZP 72/15

„Czy odwołanie na podstawie art. 898 § 1 k.c. w stosunku do jednego z małżonków darowizny nieruchomości, uczynionej do majątku wspólnego, uprawnia darczyńcę do żądania przeniesienia na niego udziału niewdzięcznego małżonka we własności tej nieruchomości?”

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 444/14, W. Katner, K. Tyczka-Rote, B. Myszk)

Sąd Najwyższy wskazał, że na gruncie art. 898 k.c. utrwalone jest stanowisko, iż odwołanie darowizny nieruchomości nie stwarza skutków rzeczowych, a więc powrotnego przejścia jej własności *ex lege* na darczyńcę, lecz rodzi obowiązek obdarowanego do przeniesienia własności nieruchomości z powrotem na darczyńcę. Z tego ustalenia, na tle wspólności majątkowej małżeńskiej, została wywiedziona teza, że nie można zrealizować obowiązku zwrotnego przeniesienia własności nieruchomości tylko przez jednego z obdarowanych małżonków, wobec którego nastąpiło odwołanie darowizny, ponieważ nieruchomość jest także własnością drugiego małżonka do niepodzielnej ręki. Jeżeli więc są podstawy do odwołania darowizny w stosunku do obojga małżonków, to oświadczenia o odwołaniu złożone obojgu małżonkom przez darczyńcę czynią ich oboje zobowiązanymi do przeniesienia na niego własności nieruchomości, będącej składnikiem majątku wspólnego.

Artykuł 35 k.r.o. w powiązaniu z art. 898 k.c. rodzi wątpliwości, jakie są skutki odwołania darowizny tylko wobec jednego z małżonków pozostających we wspólności majątkowej, której składnikiem stał się z woli darczyńcy przedmiot darowizny i czy w ten sposób ustanie wspólność łączna małżonków do tego składnika i będzie on mógł w części należącej do

niewdzięcznego małżonka wrócić do darczyńcy, czy też darczyńca nie ma roszczenia o zwrotne przeniesienie udziału tego małżonka w prawie własności nieruchomości, gdyż współwłasność małżonków do niepodzielnej ręki nadal trwa i pozostaje darczyńcy tylko roszczenie pieniężne z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (art. 898 § 2 k.c.).

Według składu orzekającego, stanowisko zajęte w uchwale całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 28 września 1979 r., III CZP 15/79 (OSNCP 1980, nr 4, poz. 63) oraz w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 1969 r., III CZP 133/68 (OSNCP 1969, nr 11, poz. 193), a także idącej w tym samym kierunku późniejszej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 1988 r., III CZP 67/88 (OSNC 1989, nr 11, poz. 180), budzi istotne wątpliwości, gdyż wynikają z niej kwestionowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz w doktrynie również rzeczowe skutki oświadczenia o odwołaniu darowizny nieruchomości. Do tego prowadzi przekształcenie współwłasności łącznej we współwłasność w częściach ułamkowych, a następnie włączenie udziału drugiego małżonka, który może tego wcale nie chcieć, we współwłasność z darczyńcą.

Sąd Najwyższy wskazał, że trudno zgodzić się z argumentacją uchwały całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego o niemożliwości pozbawienia darczyńcy prawa do odwołania darowizny wobec niewdzięcznika i zwrotnego odzyskania nieruchomości (we współwłasności), jeśli tym samym podważa się zasady prawa majątkowego małżeńskiego ze względu na art. 35 i art. 42 k.r.o. Ponadto działa się wówczas sprzecznie z potrzebą ochrony wierzycieli, którzy mogą, zgodnie z art. 41 k.r.o., żądać zaspokojenia z majątku wspólnego, jeżeli dłużnikiem jest jeden z małżonków. Zdaniem Sądu Najwyższego, może to sprzyjać fikcyjnemu odwoływaniu darowizny w celu uniemożliwienia prowadzenia egzekucji z majątku wspólnego.

Pogląd wyrażony w tych uchwałach jest także kwestionowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i piśmiennictwie. Wskazuje się, że stanowisko odnośnie do ograniczenia się wyłącznie do roszczeń pieniężnych z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, jakie może kierować darczyńca do niewdzięcznego małżonka, któremu skutecznie złożył oświadczenie o odwołaniu darowizny nieruchomości znajdującej się w wyniku tej darowizny w majątku wspólnym małżonków, zostało w ostatnich latach przyjęte w licznych orzeczeniach sądów powszechnych.

nych. Wskazują one również na konieczność ponoszenia przez darczyńcę ryzyka ograniczenia możliwości prawnych odwołania darowizny, jeżeli zamiast dokonać jej w częściach do majątków odrębnych każdego z małżonków (art. 31 pkt 2 k.r.o.) zdecydował się na dokonanie jej do majątku wspólnego małżonków pozostających we wspólności ustawowej. Wynika z nich, że przez przyjęcie takiego właśnie stanowiska pogodzone ze sobą zostały względy słuszności dotyczące ochrony interesów darczyńcy oraz wywiedzione rozwiązanie, prawidłowe dogmatycznie, mające silne podstawy w obowiązujących przepisach prawa.

O.M.P.

*

III CZP 73/15

„Czy rabat posprzedażowy wypłacany kupującemu przez sprzedawcę w razie osiągnięcia określonej przez strony wielkości sprzedaży stanowi opłatę inną niż marża handlowa, przewidziana w art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.)?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 8 maja 2015 r., V ACa 814/14, A. Janas, I. Wilk, G. Stojek)

W ocenie Sądu Apelacyjnego, na tle okoliczności sprawy istnieją wątpliwości, które dotyczą art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k., tj. czy pobieranie rabatu stanowi czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu tego przepisu, czy też opłatę inną niż marża handlowa, przewidzianą w tym przepisie. W tym zakresie możliwe są dwa rozbieżne stanowiska. Pierwsze, że uzgodnienie w umowie, iż sprzedawca wypłaci kupującemu premię pieniężną z tytułu osiągnięcia nawet określonej wielkości sprzedaży należy oceniać jako udzielenie tzw. rabatu posprzedażowego, mieszczącego się w kategorii rabatu wskazanego w art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k. Według tego zapatrywania, przyjmując, że obie strony uzyskiwały zysk we wzajemnych relacjach handlowych, który zależał wprost proporcjonalnie od wysokości obrotów, nakładanie tylko na jedną ze stron stosunku zobowiązaniowego obowiązku dodatkowego

premiowania strony przeciwnej, należy uznać za działanie utrudniające dostęp do rynku, przez nakładanie nieuzasadnionych w mechanizmie konkurencji opłat, co prowadzi do naruszenia interesu ekonomicznego dostawcy. Obciążanie zatem dostawców kosztami usługi tak ustalonymi jest zakazane w rozumieniu art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k. Podsumowując, tzw. rabat posprzedazowy stanowi opłatę, o jakiej mowa w art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k. Dodatkowo argumentuje się, że art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k., wprowadzając zakaz pobierania innych niż marża handlowa opłat za przyjęcie towaru do sprzedaży, niewątpliwie ogranicza zakres swobody stron umowy.

Z drugiej strony, wobec swobody określenia ceny płaconej przez kupującego (art. 353¹ k.c.) i możliwości jej oznaczenia przez wskazanie podstaw (art. 536 § 1 k.c.) w pojęciu marży handlowej mieszczą się wszelkie, choćby minimalne, nadwyżki ceny kupna nad kosztami i zyskiem przedsiębiorcy. Tym samym wypłata kontrahentowi bonusu warunkowego (premii pieniężnej) z tytułu osiągnięcia określonej wartości sprzedaży stanowi rabat w rozumieniu art. 29 ust. 4 ustawy o podatku od towarów i usług, zmniejszający podstawę opodatkowania. Bonusy warunkowe wpływają na wielkość marży handlowej, ta zaś nie jest objęta zakresem art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k., co wprost wynika z jego treści. Zgodnie z tym stanowiskiem nie do przyjęcia jest wykładnia art. 15 ust. 1 pkt 4 u.z.n.k. ograniczająca strony w możliwości kształtowania treści stosunku prawnego z wykorzystaniem konstrukcji wyraźnie przez prawo dopuszczonych, do których należy art. 536 § 1 k.c., zezwalający na określenie ceny przez wskazanie podstaw do jej ustalenia.

O.M.P.

*

III CZP 74/15

„Czy na tle przepisu art. 182 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. bieg terminu rocznego, o którym w nim mowa, przerywa każdy, czy też tylko skuteczny, tzn. pozytywnie rozpatrzony przez sąd, wniosek o podjęcie zawieszonoego w sprawie postępowania”.

(postanowienie Sądu Okręgowego w Słupsku z dnia 28 maja 2015 r., IV Cz 179/15, D. Curzydło, J. Deniziuk, M. Watemborska)

W ocenie Sądu Okręgowego, istnieją wątpliwości, które dotyczą sposobu wykładni art. 182 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że jest wątpliwe, czy przesłanką umorzenia postępowania na podstawie wymienionego przepisu jest tylko brak aktywności strony polegający na niezgłoszeniu wniosku o podjęcie postępowania we wskazanym terminie, czy też niezłożenie przez nią skutecznego wniosku, tj. pozytywnie rozpatrzonego przez sąd wniosku o podjęcie zawieszono-ego postępowania.

O.M.P.

*

III CZP 75/15

„Czy w sprawie o zapłatę przez wierzyciela określonej kwoty z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia i z tytułu naprawienia szkody wywołanej przeprowadzeniem egzekucji z rzeczy, do której prawo miała osoba trzecia, wierzyciel może skutecznie podnieść zarzut z art. 527 § 1 k.c. – uznania wobec niego za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika działanej z osobą trzecią, w wyniku której zajęta następnie egzekucyjnie i sprzedana w toku egzekucji rzecz stała się własnością osoby trzeciej, przy zmianie pierwotnego żądania zwolnienia zajętej rzeczy od egzekucji (art. 841 § 1 k.p.c.) na żądanie zapłaty?”

(postanowienie Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 23 czerwca 2015 r., II Ca 558/15, M. Brulińska, J. Bojko, K. Maciejewska)

Sąd Okręgowy zauważył, że doktryna przyjmuje dopuszczalność dochodzenia przez wierzyciela bezskuteczności czynności prawnej dłużnika działanej z pokrzywdzeniem osoby trzeciej w drodze zarzutu wierzyciela w procesie wywołanym powództwem ekscydencyjnym osoby trzeciej. Zdaniem Sądu drugiej instancji, wątpliwości budzi natomiast dopuszczalność podniesienia przez wierzyciela wskazanego zarzutu w procesie o zapłatę z powództwa osoby trzeciej, której rzecz uprzednio zajęta i sprzedana egzekucyjnie, posłużyła do zaspokojenia wierzyciela, powództwa te bowiem mają zasadniczo różny charakter (jedno jest powództwem o ukształtowanie, drugie o świadczenie).

Jak podkreślił Sąd Okręgowy, nie można wykluczać dopuszczalności podniesienia zarzutu przez wierzyciela na podstawie art. 531 § 1 k.c. w toczącej się przeciwko niemu sprawie z powództwa osoby trzeciej, którego treścią jest żądanie zasądzenia od pozwanego należnego powodowi świadczenia. Kodeks cywilny nie wprowadza wprost ograniczeń w możliwości urzeczywistnienia ochrony wierzyciela w drodze zarzutu. Wykładnia językowa art. 531 § 1 k.c. nie może mieć jednak decydującego znaczenia, tak jak stanowisko doktryny, zgodnie z którym ta droga realizacji ochrony wierzyciela bardzo rzadko występuje w praktyce, a zastosowanie tego zarzutu można sobie wyobrazić jedynie w przypadku powództwa przewidzianego w art. 841 § 1 k.p.c.

Według Sądu drugiej instancji, za dopuszczalnością podniesienia w sprawie o zapłatę (przy zmianie pierwotnego żądania zwolnienia zajętej rzeczy od egzekucji) zarzutu z art. 531 § 1 k.c. przemawiają względy celowości; w przeciwnym razie postępowanie w tej sprawie powinno być zawieszane z przyczyn prejudycjalnych (art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c.) do czasu prawomocnego rozpoznania powództwa o uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela.

Ponadto Sąd Okręgowy wskazał, że przyjęcie dopuszczalności podniesienia przez wierzycieli w sprawie o zapłatę zarzutu bezskuteczności czynności prawnej dłużnika, w wyniku której określona rzecz, do której skierowana została egzekucja stała się własnością osoby trzeciej, w razie egzekucyjnej sprzedaży tej rzeczy, determinować będzie ukierunkowanie postępowania na badaniu zaistnienia przesłanek z art. 527 § 1 i 2 k.c. oraz podstaw do zastosowania domniemania wynikającego z art. 527 § 4 k.c.

A.Z.

*

III CZP 76/15

„Czy zakład energetyczny, który objął w posiadanie służebność o treści odpowiadającej służebności przesyłu, w wyniku realizacji inwestycji przesyłowej, przebiegającej przez nieruchomości nienależące do przedsiębiorstwa przesyłowego, co do której wydane były decyzje administracyjne o lokalizacji linii przesyłowej i pozwolenie

budowlane, bez uzyskania odpowiedniego zezwolenia w trybie art. 75 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz.U. Nr 22, poz. 99), objął to posiadanie w dobrej czy też w złej wierze?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 24 czerwca 2015 r., VI Ca 418/15, K. Kołodziejczyk, L. Mazur, M. Ropelska)

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na orzecznictwo Sądu Najwyższego, które wskazuje, że posiadanie pozwolenia na budowę nie czyni inwestora posiadaczem w dobrej wierze. W wyroku z dnia 29 stycznia 2008 r., IV CSK 410/07 (nie publ.) Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, że poprawność prowadzenia procesu budowlanego nie ma wpływu na kwalifikację posiadania z punktu widzenia dobrej lub złej wiary. Wynika to z różnego charakteru regulacji zawartej w prawie budowlanym i prawie cywilnym.

Sąd drugiej instancji zwrócił także uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2008 r., II CSK 346/08 (nie publ.), w którym przyjęto, że zajęcie cudzej nieruchomości i umieszczenie na niej urządzeń energetycznych bez uzyskania tytułu prawnego jest równoznaczne ze złą wiarą. W sprawie tej urządzenia energetyczne nie zostały wybudowane na podstawie decyzji administracyjnych, które mogłyby ograniczać uprawnienia właścicielskie, gdyż takie nie zostały wydane, ani na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 lipca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli, ani ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości.

Z drugiej strony Sąd Okręgowy podkreślił, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego reprezentowane jest także odmienne stanowisko. W postanowieniu z dnia 14 listopada 2012 r., II CSK 120/12 (nie publ.) Sąd Najwyższy stwierdził przykładowo, że państwowe osoby prawne, które w okresie przed dniem 31 stycznia 1989 r., w wyniku realizacji inwestycji przesyłowych przebiegających przez nieruchomości nienależące do przedsiębiorstwa przesyłowego, co do których wydane były decyzje administracyjne o przebiegu linii przesyłowej i pozwolenia budowlane, objęły w dobrej wierze posiadanie służebności, jako korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści tej służebności.

Zasadniczym argumentem przedstawionym przez Sąd Najwyższy było to, że decyzja zatwierdzająca plan realizacyjny zagospodarowania

terenu inwestycji miała za podstawę art. 30 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o planowaniu przestrzennym, art. 30 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. – Prawo budowlane oraz zarządzenie Ministra Gospodarki Tere-nowej i Ochrony Środowiska z dnia 20 stycznia 1973 r. i zapadała po uzgodnieniach z kilkunastoma urzędami i innymi instytucjami. Zasadnie można więc twierdzić, że w tych okolicznościach nie było racjonalnych powodów, aby sprawdzać jeszcze, czy nie została wydana i czy nie powinna być zostać wydana decyzja administracyjna na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości.

Ponadto Sąd Najwyższy, jako dodatkowy argument przemawiający za przyjętym stanowiskiem, wskazał na wieloletnie niekwestionowanie przez właściciela nieruchomości tytułu prawnego przedsiębiorstwa energetycznego do utrzymywania na jego gruncie urządzeń przesyłowych. Chociaż bowiem miarodajną dla oceny dobrej lub złej wiary jest chwila wejścia w posiadanie przedmiotowej nieruchomości, ale dla dokonania tej oceny nie jest wykluczone uwzględnienie także okoliczności *ex post*, np. wzajemnych relacji właściciela nieruchomości i przedsiębiorstwa przesyłowego w zakresie istnienia i obsługi urządzeń przesyłowych.

Sąd drugiej instancji przywołał także uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2014 r., III CZP 45/14 (OSNC 2015, nr 5, poz. 54), w której rozważano konsekwencje biernego zachowania właściciela nieruchomości zajętej dla celów urządzeń przesyłowych. Bierności właściciela przypisano tam istotne znaczenia w aspekcie oceny zdarzeń mogących prowadzić do przerwania biegu zasiedzenia służebności przesyłu i wypowiedzenie się przeciwko jej usprawiedliwianiu dla ochrony przed zasiedzeniem.

A.Z.

*

III CZP 77/15

„Czy roszczenie przewidziane w przepisie art. 140 § 1 k.r.o. jest roszczeniem alimentacyjnym, czy też cywilnym roszczeniem regresowym o prawa majątkowe?”

(wniosek Prokuratora Generalnego z dnia 6 sierpnia 2015 r., PG IV CP 16/15)

Prokurator Generalny zwrócił uwagę, że sprawy, których podstawą rozstrzygnięcia jest art. 140 § 1 k.r.o., bardzo rzadko, wręcz incydentalnie, trafiają na wokandę Sądu Najwyższego. Pomimo to, w judykaturze Sądu Najwyższego wypracowano dwa przeciwstawne kierunki wykładni tego przepisu; jeden, wskazujący, że roszczenie przewidziane w art. 140 § 1 k.r.o. jest roszczeniem alimentacyjnym, i drugi, że jest to cywilne roszczenie zwrotne.

Następnie Prokurator Generalny przedstawił dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 6 października 1967 r., III CZP 63/67 (RPEiS 1968, nr 1, s. 334) stwierdzono, że roszczenie oparte na art. 140 k.r.o. stanowi roszczenie alimentacyjne. Rozwinięcie tej linii orzeczniczej nastąpiło dopiero w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 1999 r., III CZ 179/98 (OSP 2000, nr 7, poz. 114), z dnia 28 maja 2013 r., V CZ 6/13 (nie publ.) oraz z dnia 5 marca 2015 r., V CZ 125/14 (nie publ.).

W wyroku z dnia 22 kwietnia 1970 r., III CRN 41/70 (OSNCP 1971, nr 1, poz. 7) Sąd Najwyższy zważył, że charakter roszczeń alimentacyjnych (m.in. art. 128 k.r.o.) jest inny niż roszczeń regresowych (art. 140 § 1 k.r.o.), bo te zależą np. od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego, a roszczenia regresowe są roszczeniami czysto majątkowymi, wyznaczonymi granicami spełnionego świadczenia. W wyroku z dnia 13 stycznia 1982 r., III CRN 301/81 (OSNCP 1982, nr 5–6, poz. 90) Sąd Najwyższy wskazał, że przedmiotem rozstrzygnięcia w sprawie z art. 140 k.r.o. jest czysto majątkowe roszczenie cywilne, niewyposażone w przywileje służące roszczeniom alimentacyjnym. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 stycznia 2001 r., I CKN 1180/00 (OSNC 2001, nr 7–8, poz. 112) oraz w postanowieniu z dnia 17 stycznia 2002 r., III CZP 77/01 (OSNC 2002, nr 11, poz. 139).

A.Z.

*

III CZP 78/15

„Czy legitymowanym biernie w sprawie wytoczonej przez prokuratora na podstawie art. 7 k.p.c. i art. 57 k.p.c. (powództwo sa-

moistne) o stwierdzenie nieważności uchwał spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 252 § 1 k.s.h.) jest wyłącznie wymieniona w tym przepisie spółka, czy też występuje w takiej sytuacji wywodzone z treści art. 57 k.p.c. i art. 72 § 2 k.p.c. współuczestnictwo konieczne spółki, jej wspólników, członków zarządu oraz osoby trzeciej, której praw jako przedsiębiorcy dotyczą uchwały?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 16 kwietnia 2015 r., I ACa 956/14, T. Żelazowski, M. Iwankiewicz, M. Gawinek)

Sąd Apelacyjny podkreślił, że z art. 252 § 1 k.s.h. wyraźnie wynika, iż powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników wytacza się przeciwko spółce, sam więc ustawodawca w tego rodzaju sprawach określił podmiot, któremu przysługuje legitymacja bierna. Uzasadnione jest zatem zapatrywanie, że sytuacja taka ma miejsce niezależnie od tego, kto wytoczy powództwo. Jest to oczywiste w sytuacji, w której z powództwem występuje podmiot wymieniony w art. 250 k.s.h.

Jak wskazał Sąd drugiej instancji, nie wyczerpuje to jednak problematycznego zagadnienia przy uwzględnieniu, że art. 57 k.p.c. jednocześnie stanowi, iż jeśli prokurator, wytaczając powództwo, nie działa na rzecz oznaczonej osoby, to wnosi pozew przeciwko wszystkim osobom będącym stronami stosunku prawnego, którego dotyczy powództwo. Powstaje w tej sytuacji zasadne pytanie, czy na tle tego przepisu można się dopatrywać modyfikacji legitymacji procesowej biernej, w stosunku do treści art. 252 § 1 k.s.h., przez występowanie w roli pozwanych dodatkowych podmiotów. Przy takim przyjęciu pozwanymi w sprawie zainicjowanej samoistnym powództwem prokuratora powinny stać się zgodnie z art. 57 § 1 k.p.c. także wszystkie strony stosunku prawnego, którego sprawa dotyczy.

Jak wskazał Sąd Apelacyjny, skoro uchwała zgromadzenia wspólników spółki kapitałowej to specyficzna czynność prawna, która jest źródłem powstania, zmiany lub ustania stosunków wewnątrz spółki, to mogłoby stąd wynikać, że stroną stosunku prawnego w rozumieniu art. 57 k.p.c. jest – oprócz spółki – także jakiś inny podmiot należący do sfery „wewnątrz korporacyjnej”. Mogłyby więc wówczas wchodzić w grę jeszcze takie osoby, jak członkowie zarządu tej spółki, jej wspólnicy, a w szczególnych okolicznościach osoba, której praw jako przedsiębiorcy bezpośrednio i osobiście dotyczą zaskarżone uchwały.

Ponadto Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, że pojawia się kwestia, czy chodzi o wszystkie podmioty wymienione w art. 250 k.s.h., czy też o podmioty, które w konkretnych okolicznościach sprawy mogły rzeczywiście wystąpić z powództwem o stwierdzenie nieważności uchwały, a więc spełniały kryteria określone w tej regulacji. Stanowisko odwołujące się do wyznaczenia kręgu stron stosunku prawnego w art. 250 i 252 k.s.h. ma więc niewątpliwie charakter abstrakcyjny, odnosi się do wszystkich potencjalnych stron procesu i całkowicie pomija rzeczywistą treść uchwały i treść ewentualnego stosunku prawnego przez nią wykreowanego.

Równie prawdopodobna, w ocenie Sądu Apelacyjnego, jest możliwość, że legitymację procesową bierną w procesie wytoczonym samostannie przez prokuratora na gruncie art. 252 § 1 k.s.h., mimo treści art. 57 k.p.c., nadal zachowuje jedynie spółka, której wspólnicy podjęli zaskarżone uchwały (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 1991 r., III CZP 82/90, OSNC 1991, nr 7, poz. 88).

A.Z.

*

III CZP 79/15

„Czy od postanowienia sądu pierwszej instancji w sprawie o obniżenie opłaty egzekucyjnej (art. 49 ust. 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji) komornikowi sądowemu przysługuje zażalenie?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 15 lipca 2015 r., V Cz 2618/15, B. Gutkowska, E. Cyle, A. Łączyńska-Mendakiewicz)

W ocenie Sądu Okręgowego, dopuszczalność wniesienia przez komornika sądowego zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie obniżenia opłaty egzekucyjnej ustalonej zgodnie z art. 49 ust.1 lub ust. 2 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych. Sąd Okręgowy wskazał, że niejednorodność orzecznictwa stanowi konsekwencję braku odpowiedniego uregulowania ustawowego tej kwestii, a ponadto jest uwarunkowana różnicami w stanowiskach Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego.

Sąd Okręgowy powołał wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 stycznia 2013 r., K 1/11 (OTK-A 2013, nr 1, poz. 6), wskazując, że w tym wyroku Trybunał stwierdził, iż nieprzyznanie komornikowi sądowemu prawa do wniesienia zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie obniżenia opłaty egzekucyjnej jest zgodny z Konstytucją. W uzasadnieniu przedstawione zostały argumenty przemawiające na rzecz zgodności z Konstytucją art. 49 ust. 9 i ust. 10 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, nie dokonano jednak analizy zagadnienia, czy komornikowi sądowemu faktycznie nie przysługuje prawo zaskarżenia postanowień sądu obniżających wysokość opłaty egzekucyjnej.

Sąd Okręgowy zwrócił także uwagę na stanowisko zajęte w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2013 r., III CZP 32/13 (OSNC 2014, nr 2, poz. 12), zgodnie z którym na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie obniżenia opłaty egzekucyjnej stronom przysługuje zażalenie na podstawie art. 770 zdanie czwarte k.p.c. Sąd Okręgowy uznał, że z argumentacji przedstawionej przez Sąd Najwyższy można wyprowadzić wniosek, iż zażalenie na postanowienie w przedmiocie obniżenia opłaty egzekucyjnej powinno przysługiwać również komornikowi sądowemu na podstawie art. 770 zdanie czwarte k.p.c.

K.P.

*

III CZP 80/15

„Czy roszczenie przewidziane w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 24 marca 1920 roku o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1380) obejmuje żądanie stwierdzenia nieważności określonej czynności prawnej bądź zdarzenia prawnego powodujących skutek w postaci nabycia nieruchomości przez cudzoziemca, czy też jedynie stwierdzenia nieważności samego skutku takiej czynności lub zdarzenia w postaci nabycia nieruchomości – niezależnie od tego przez jaką czynność lub zdarzenie ten skutek został wywołany?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2 lipca 2015 r., VI ACa 52/15, M. Kuracka, J. Pyżlak, I. Nowak)

Sąd Apelacyjny przypomniał, że ustawa wymieniona w zagadnieniu prawnym wskazuje jedynie, iż sąd orzeka o nieważności nabycia nieruchomości. Pierwotnie zakresem ustawy było objęte tylko nabywanie nieruchomości w drodze czynności prawnych, przy czym jasne było wówczas, że za nieważną uznaje się czynność prawną, mocą której cudzoziemiec chciał nabyć nieruchomość bez wymaganej ustawą zgody Ministra Spraw Wewnętrznych. Nowelizacją z dnia 15 marca 1996 r. ustawodawca rozszerzył przedmiotowy zakres ustawy również na inne poza czynnością prawną zdarzenia prawne, jednak w orzecznictwie wskazuje się, że nie oznacza to, iż zmienił zasady dotyczące stwierdzania nieważności nabycia nieruchomości drogą czynności prawnej (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2008r., III CZP 53/08, OSNC 2009, nr 7–8, poz. 98), czyli nadal stwierdza się nieważność tej konkretnej czynności prawnej, a nie samego jej skutku, przy czym orzeczenie ma charakter deklaratoryjny.

W sprawie, w której przedstawiono omawiane zagadnienie prawne, pozwana spółka połączyła się ze spółką będącą uprzednio użytkownikiem wieczystym nieruchomości, wstępując w jej prawa i obowiązki na podstawie art. 494 § 1 k.s.h., czyli doszło do sukcesji generalnej. Skoro przejście praw i obowiązków spółki przejmowanej nie nastąpiło drogą czynności prawnej, lecz *ex lege*, to – zdaniem Sądu drugiej instancji – zachodzi wątpliwość, czy w takim przypadku faktycznie ustawa wymaga deklaracyjnego stwierdzenia, iż skutek ten nie wystąpił, czy też w takim przypadku żądanie powinno obejmować stwierdzenie nieważności uchwały o połączeniu spółek.

W postanowieniu z dnia 14 listopada 2014 r., I CSK 713/13 (BSN 2015, nr 2, poz. 11), Sąd Najwyższy uznał, że Minister Spraw Wewnętrznych miał jedynie możliwość podważenia uchwały o połączeniu spółek w terminie określonym w art. 509 § 2 k.s.h., a upływ tego terminu wyłącza możliwość kwestionowania przez niego zarówno tej uchwały, jak i jej skutku w postaci nabycia nieruchomości. Jednakże nabycie nieruchomości nie nastąpiło drogą czynności prawnej, lecz sukcesji generalnej, a skutek w postaci nieważności nabycia (nieskuteczności) następuje z mocy prawa, zatem powstaje wątpliwość, czy upływ terminu do zaskarżenia uchwały o połączeniu spółek niweluje ten skutek. Ustawa o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców stanowi *lex specialis* do kodeksu spółek handlowych. Ponadto, jak się wskazuje w literaturze,

sam fakt, że na skutek połączenia spółek dochodzi do sukcesji uniwersalnej pomiędzy spółką przejmującą a przejmowaną, nie stanowi podstawy wyłączenia nabycia nieruchomości spod zastosowania przepisów ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, art. 6 ustawy nie zawiera żadnego ograniczenia czasowego dla wytoczenia takiego powództwa, a jego brzmienie wskazuje na możliwość zaskarżenia nie całej uchwały, lecz jedynie samych skutków sukcesji w postaci nabycia nieruchomości.

Sąd drugiej instancji przypomniał również, że ustawa o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców w odniesieniu do innych przypadków sukcesji generalnej (spadkobranie) wskazuje jedynie na skutek w postaci nieskuteczności nabycia samego prawa własności nieruchomości, a nie całego zdarzenia prawnego.

M.M.

*

III CZP 81/15

„Czy sąd rejonowy, który odrzuca zażalenie na postanowienie tego sądu, wydane na podstawie art. 398²³ § 1 i 2 k.p.c., orzeka jako sąd pierwszej instancji, czy jako sąd drugiej instancji?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 21 lipca 2015 r., II Cz 196/15, I. Tchórzewska, A. Podolska-Kojtych, A. Ścioch-Kozak)

Zdaniem Sądu Okręgowego, za poglądem, że sąd rejonowy działa jako sąd pierwszej instancji może przemawiać wyjątkowy charakter art. 398²³ § 2 k.p.c., stanowiącego odstępstwo od zasady, według której sądy rejonowe rozpoznają sprawy w pierwszej instancji, także w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi na orzeczenie referendarza. Jako przepis wyjątkowy, art. 398²³ § 2 k.p.c. nie powinien być wykładany rozszerzająco.

Przyjęcie takiego stanowiska oznaczałoby dopuszczalność wniesienia zażalenia na postanowienie o odrzuceniu zażalenia, zgodnie z regułą przewidzianą w art. 394 § 1 pkt 11 k.p.c., w myśl którego zażalenie do sądu drugiej instancji przysługuje na postanowienie sądu pierwszej instancji, którego przedmiotem jest odrzucenie zażalenia. Sądem drugiej instancji właściwym funkcjonalnie do rozpoznania zażalenia byłby sąd

okręgowy (art. 367 § 2 w związku z art. 397 § 2 k.p.c.). Tym samym również realizowana byłaby konstytucyjna zasada dwuinstancyjności.

Z drugiej strony możliwe jest wyłożenie art. 398²³ § 2 k.p.c. w sposób wskazujący, że sąd rejonowy orzeka jako sąd drugiej instancji w ramach całego postępowania incydentalnego wywołanego wniesieniem skargi na orzeczenie referendarza sądowego w jednym z przedmiotów, o których mowa w § 1 tego artykułu, tj. w zakresie wszystkich postanowień wydawanych w takim postępowaniu ubocznym. Zdaniem Sądu Okręgowego, nieracjonalne byłoby przyjęcie, że sąd rejonowy w ramach tego samego postępowania ubocznego, w zależności od rodzaju rozstrzygnięcia, orzeka jako sąd drugiej instancji albo jako sąd pierwszej instancji.

Za wskazaną wykładnią mogą również przemawiać względy, którymi kierował się prawodawca dążąc do uproszczenia i przyśpieszenia postępowań ubocznych, związanych z udzielaniem ochrony prawnej, a nie wymierzaniem sprawiedliwości.

M.M.

*

III CZP 82/15

„Czy jest działaniem bezprawnym w rozumieniu art. 417 § 1 k.c. podjęcie czynności karnoprosesowych w postępowaniu karnoskarbowym przez funkcjonariuszy Urzędu Celnego na podstawie obowiązujących formalnie w krajowym porządku prawnym przepisów ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz.U. Nr 201, poz. 1540 ze zm.) uchwalonej z naruszeniem obowiązku notyfikacji wynikającego z art. 8 ust. 1 dyrektywy nr 98/34 WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 roku (Dz.U. UE L 1998.204.37 ze zm.) i czy prowadzi ono do powstania odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody powstałe w związku z podjęciem tych czynności?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 30 lipca 2015 r., V ACa 708/14, R. Kowalkowski, M. Domel-Jasińska, K. Przybylska)

Sąd Apelacyjny powziął wątpliwość, czy funkcjonariusz celny prowadzący postępowanie karnoskarbowe jest uprawniony do dokonania

oceny naruszenia obowiązku notyfikacji i w konsekwencji do odmowy stosowania formalnie obowiązującego przepisu prawa, czy można obowiązek tej oceny i w konsekwencji skutek ewentualnego bezprawnego zachowania przypisać tylko sądowi stosującemu przepisy ustawy o grach hazardowych. Wyraził przekonanie, że Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, formułując kategorię wniosek o niemożności stosowania w krajowym porządku prawnym nienotyfikowanej normy prawnej, przekroczył swoje ustawowe kompetencje, które nie rozciągają się na zagadnienia związane ze stosowaniem prawa krajowego.

Sąd drugiej instancji powołał rozbieżne orzecznictwo Sądu Najwyższego, który stwierdził, że naruszenie unijnego wymagania notyfikacji przepisów ustawy o grach hazardowych nie powoduje konieczności odmowy ich stosowania przez sądy krajowe. Co więcej, naruszenie trybu notyfikacji jest naruszeniem konstytucyjnego trybu ustawodawczego, które może oceniać tylko Trybunał Konstytucyjny (m.in. postanowienie z dnia 28 listopada 2013r., I KZP 15/13, OSNKW 2013, nr 12, poz. 101). Odmienny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 listopada 2014r., II KK 55/14 (OSNKW 2015, nr 4, poz. 37), przyjmując, że konsekwencją braku notyfikacji jest brak możliwości stosowania takich norm prawnych.

Ponadto Sąd Apelacyjny przypomniał wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 marca 2015r., P 4/14 (Dz.U. z 2015 r., poz. 369), w którym uznano, że art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych jest zgodny z Konstytucją. Oceniał, że notyfikacja tzw. przepisów technicznych nie stanowi elementu konstytucyjnego trybu ustawodawczego. Wyjaśnił, że hipotetyczne zaniedbanie o charakterze formalnoprawnym unijnej procedury notyfikacji nie pociąga za sobą automatycznie konieczności uznania, że doszło do naruszenia standardów konstytucyjnych w zakresie stanowienia ustaw.

M.M.

*

III CZP 83/15

„Czy dopuszczalne jest wykonanie przez sprzedawcę ustawowego prawa odstąpienia od umowy sprzedaży nieruchomości wskazanego w art. 491 § 1 k.c., w sytuacji gdy kupujący uiścił je-

dynie część umówionej ceny, zaś z zapłatą pozostałej części ceny pozostaje w zwłoce, a nie zachodzą okoliczności przewidziane art. 493 § 2 k.c.?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 25 czerwca 2015 r., V ACa 43/15, W. Gawrylczyk, J. Grela, T. Karczyńska-Szumilas)

Sąd Apelacyjny przedstawił dwa alternatywne podejścia do przedstawionego problemu, zakładając, że świadczenie sprzedawcy (przeniesienie własności nieruchomości) jest świadczeniem niepodzielnym, a świadczenie kupującego (zapłata ceny) jest świadczeniem podzielnym.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, przepis art. 491 k.c. może być rozumiany tak, że jego § 2 odnosi się wyłącznie do sytuacji, w której oba świadczenia z umowy wzajemnej są świadczeniami podzielnymi, a § 1 do wszystkich pozostałych sytuacji, znajdzie zatem zastosowanie nie tylko wtedy, gdy świadczenia obu stron będą niepodzielne, ale i wtedy, gdy świadczenie jednej strony będzie świadczeniem niepodzielnym, a świadczenie drugiej strony – podzielnym.

Za takim podejściem przemawia pojęcie „zwłoka” w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, gdyż nieuzasadnione, zdaniem Sądu Apelacyjnego, byłoby stwierdzenie, że w zwłoce w wykonaniu zobowiązania znajduje się ten dłużnik, który w ogóle w żadnej części nie spełnia swojego zobowiązania. Ponadto art. 491 § 2 k.c. może być odczytywany jako wyjątek od ogólnej zasady dopuszczalności odstąpienia od umowy tylko w całości w przypadku zwłoki dłużnika i powinien być wykładany ściśle.

Przepis art. 491 k.c. może też być rozumiany tak, że jego § 1 odnosi się wyłącznie do sytuacji, w której świadczenia obu stron umowy wzajemnej są świadczeniami niepodzielnymi, a § 2 do sytuacji, w której świadczenia obu stron umowy wzajemnej pozostają świadczeniami podzielnymi. Przy takim rozumieniu wskazanego przepisu jego zastosowanie jest ograniczone i nie dotyczy sytuacji, w której jedno ze świadczeń ma charakter podzielny, a drugie charakter niepodzielny.

Za takim sposobem wykładni przemawia okoliczność, że jedynie § 2 wskazanego przepisu odnosi się do zwłoki co do części świadczenia.

Przedstawione stanowisko, zdaniem Sądu Apelacyjnego, ma również uzasadnienie we względach celowościowych i zasadzie pewności obrotu. Nie powinno być możliwe odstąpienie od całej umowy wzajemnej wtedy, gdy jedna z jej stron, zobowiązana do świadczenia podzielnego, nie spełniła go jedynie w niewielkim zakresie. Takie względy z pewnością zostały wzięte pod uwagę przez ustawodawcę, który zdecydowanie i w sposób jednoznaczny ograniczył swobodę stron w wykorzystaniu uprawnienia do odstąpienia od umowy wzajemnej, gdy świadczenia obu jej stron mają charakter podzielnny.

Jednocześnie taka wykładnia analizowanego przepisu budzi zasadnicze wątpliwości przy uwzględnieniu, że uniemożliwia wierzycielowi wykorzystanie ustawowego uprawnienia do odstąpienia od umowy wzajemnej już w sytuacji, w której dłużnik spełnia nawet bardzo niewielką część świadczenia podzielnego.

M.M.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Odszkodowaniu podlega nie tylko szkoda bezpośrednia, lecz także tzw. szkoda pośrednia, jeżeli pozostaje w normalnym związku przyczynowym z bezprawnym zachowaniem sprawcy (art. 361 § 1 k.c.).

(wyrok z dnia 22 czerwca 2012 r., V CSK 282/11, B. Myszką, A. Owczarek, H. Wrzeszcz, OSP 2013, nr 5, poz. 48)

Glosa

Macieja Kalińskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2015, nr 7–8, poz. 74

Glosa ma charakter krytyczny.

Glosator stwierdził, że uzasadnienie normatywne ograniczenia odpowiedzialności do bezpośrednio poszkodowanego na gruncie reżimu kontraktowego wynika z względnego charakteru stosunku obligacyjnego, który można naruszyć tylko względem wierzyciela. Wskazał, że wyjątek od ograniczenia indemnizacji do bezpośrednio poszkodowanego zachodzi jedynie w przypadku, gdy dłużnik działa w tym celu, aby wyrządzić szkodę osobie trzeciej, połączonej z bezpośrednio poszkodowanym szeroko rozumianym węzłem obligacyjnym. Podniósł, że sama wiedza dłużnika o istnieniu takiego stosunku nie może być uznana za przesądzającą o przełamaniu ograniczenia indemnizacji. Odmiennie niż Sąd Najwyższy przyjął, że ograniczenie indemnizacji do bezpośrednio

poszkodowanego stanowi komponent bezprawności, a nie związku przyczynowego.

Za nieprzekonującą uznał również podjętą przez Sąd Najwyższy krytykę bezprawności względnej. Przypomniał, że w art. 415 k.c. jest mowa o wyrządzeniu szkody „drugiemu”, a nie „komukolwiek”, a „drugim” nie jest osoba trzecia doznająca szkody wskutek uszkodzenia drugiego. Nie zgodził się ponadto z twierdzeniem, że na gruncie reżimu deliktowego „potencjalnie każdy podmiot” może być beneficjentem obowiązania naruszonej normy. Dodatkowo, za wyraz ograniczenia indemnizacji do podmiotów bezpośrednio uszkodzonych uznał istnienie regulacji art. 446 k.c.

Aprobowaną glosę do wyroku opracował B. Lanckoroński (OSP 2013, nr 5, poz. 48), który – wspólnie z M. Toflem – opatrzył go także komentarzem (MoPH 2012, nr 4, s. 42).

M.P.

*

Użycia wizerunku osoby powszechnie znanej, jako elementu kompozycji okładki czasopisma, na której zostało zamieszczone zgodnie z art. 81 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, w reklamie tego pisma nie należy oceniać, w świetle art. 81 ust. 1 tej ustawy, jako działania naruszającego prawo do wizerunku.

(wyrok z dnia 27 września 2013 r., I CSK 739/12, M. Romańska, I. Gromska-Szuster, D. Zawistowski, OSNC-ZD 2015, nr 1, poz. 2)

Glosa

Krzysztofa Drozdowicza i Katarzyny Zygmunt, Monitor Prawniczy 2015, nr 15, s. 826

Autorzy glosy wskazali, że komentowany wyrok Sądu Najwyższego zasługuje na aprobatę i należy się zgodzić, iż brak konieczności uzyskania zgody na wykorzystanie wizerunku powódki w tej konkretnej sprawie był uzasadniony. W ocenie glosatorów, za zgodne z prawem

należy uznać umieszczenie zdjęcia powszechnie znanej dziennikarki na okładce tygodnika w kontekście mającego ukazać się o niej artykułu, jak również późniejsze wykorzystanie zdjęcia tej okładki w reklamie elektronicznej wersji tego czasopisma. Jednak w przypadku umieszczenia w jednym materiale prasowym reklam innych produktów, ocena legalności powinna być bardziej złożona. Zbyt daleko idące byłoby przyjęcie stanowiska, że glosowany wyrok pozwala automatycznie na przyznanie uprawnienia do umieszczenia okładki z wizerunkiem osoby powszechnie znanej w kontekście reklamy innej formy ukazywania się tego czasopisma, szczególnie gdy reklama ta powiązana jest z reklamą innych produktów.

Według glosatorów, kolejne przypadki powinny być rozstrzygane *ad casum*, po uprzednim dokładnym zbadaniu kompozycji materiału prasowego. Weryfikacja ta powinna polegać na sprawdzeniu, czy dany materiał prasowy nie pozwala na obiektywnie uzasadnione przekonanie, że osoba powszechnie znana w rzeczywistości reklamuje jakiś produkt, a nie tylko stanowi część okładki czasopisma. Sama legalność umieszczenia wizerunku na okładce nie powinna więc stanowić gwarancji legalności wykorzystania okładki z wizerunkiem w reklamie. Kryterium pomocniczym w dokonywaniu oceny zgodności z prawem takiego zabiegu stanowić może opinia przeciętnego odbiorcy reklamy i jego spostrzeżeń odnoszących się do kontekstu umieszczenia oraz funkcji pełnionych przez wizerunek osoby powszechnie znanej w danym, konkretnym przypadku.

R.N.

*

Hipoteka przymusowa kaucyjna łączna, która obciążała nieruchomości w dacie sprzedaży przedsiębiorstwa spółdzielni w toku postępowania upadłościowego, z mocy prawa obciąża prawo odrębnej własności lokalu, które powstało na podstawie art. 17¹⁸ ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1222).

(postanowienie z dnia 26 czerwca 2014 r., II CSK 543/13, I. Koper, M. Bączyk, M. Szulc, nie publ.)

Glosa

Jerzego Pisulińskiego, Państwo i Prawo 2015, nr 6, s. 123

Glosa ma charakter krytyczny

Prezentowany pogląd Sądu Najwyższego, zgodnie z którym w razie sprzedaży w postępowaniu upadłościowym lub egzekucyjnym nieruchomości spółdzielni mieszkaniowej obciążonej spółdzielczymi własnościami prawami do lokali, hipoteka obciążająca tę nieruchomość nie wygasa, lecz przekształca się – z mocy art. 76 ust. 1 u.k.w.h. – w hipotekę łączną na lokalach powstałych na skutek przekształcenia, o którym mowa w art. 17¹⁸ u.s.m. i w art. 1000 § 4 k.p.c. budzi wątpliwości. Wykładnia ta nie uwzględnia zarówno regulacji ustawy – Prawo spółdzielcze (w szczególności art. 19 § 3), jak i ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych i prowadzi do przerzucenia odpowiedzialności za zobowiązania spółdzielni mieszkaniowej na jej członków oraz osoby niebędące członkami spółdzielni, którym przysługują spółdzielcze własnościowe prawa do lokali, zwłaszcza gdy osoby te nie mają żadnego wpływu na powstanie zobowiązań podlegających zabezpieczeniu hipoteką. Jednocześnie odpowiedzialność taka nie ma uzasadnienia w konstrukcji osoby prawnej, jaką jest spółdzielnia mieszkaniowa. Nie obciąża ona także innych członków spółdzielni, w tym członków, którym przysługuje spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu, gdyż prawo to przekształca się – w razie sprzedaży nieruchomości w postępowaniu egzekucyjnym lub upadłościowym – w prawo najmu lokalu (które nie podlega obciążeniu hipoteką).

Stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy jest, zdaniem autora, nie-
trafne także w świetle zaprezentowanej wykładni, sprzecznej z wyraźnym
brzmieniem art. 17¹⁸ u.s.m., który przekształcenie spółdzielczych włas-
nościowych praw do lokali traktuje jako skutek nabycia nieruchomości
obciążonych tymi prawami przez nabywcę, niebędącego spółdzielnią
mieszkaniową, w toku postępowania egzekucyjnego lub upadłościow-
wego, a więc w stanie wolnym od obciążeń.

M.W.

teza oficjalna

Nieudostępnienie klientowi toalety w lokalu banku albo zagrożenie nieudostępnieniem jej w przyszłości może stanowić naruszenie dóbr osobistych klienta, a w szczególności jego godności.

teza opublikowana w OSP

Bank może bezprawnie naruszyć dobro osobiste swojego klienta nie tylko przez nieudostępnienie mu toalety, ale również przez stworzenie zagrożenia, że w przyszłości nie udostępni mu toalety.

(wyrok z dnia 17 września 2014 r., I CSK 682/13, I. Gromska-Szuster, I. Koper, K. Pietrzykowski, OSP 2015, nr 7–8, poz. 73; BSN 2015, nr 1, s. 9)

Glosa

Teresy Grzeszak, Orzecznictwo Sądów Polskich 2015, nr 7–8, poz. 73

Glosa ma charakter krytyczny.

Autorka podniosła, że nie należy utożsamiać godności z godnością osobistą. Wyjaśniła, że godność osobista chroniona jest w ramach czci (dobra osobistego), a godność człowieka w znaczeniu konstytucyjnym jest wartością podstawową, fundamentem systemu prawa. Wyraziła wątpliwości wobec traktowania godności jako odrębnego dobra osobistego w prawie cywilnym i konstruowania naruszeń polegających na samym upokorzeniu, niezależnie od tego, czy było zamierzone. Jej zastrzeżenia wzbudziło również mechaniczne przenoszenie dorobku doktryny prawa konstytucyjnego i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, odnoszącego się do ochrony godności, na grunt prawa cywilnego, i przyjmowanie, że naruszenie godności w znaczeniu konstytucyjnym oznacza naruszenie dobra osobistego. Dodała, że rozbudowanie katalogu dóbr osobistych w art. 23 k.c. o godność uwzględnioną w art. 30 Konstytucji powoduje niebezpieczeństwo załatwiania – w drodze powództwa o zaniechanie naruszenia godności i usunięcie jego skutków – interesów, które powinny być realizowane w inny sposób (np. drogą administracyjno-prawną). Podała ponadto krytyce nakładanie na osoby trzecie obo-

wiązków świadczeń o charakterze majątkowym jako środka udzielenia ochrony w razie zagrożenia godności.

M.P.

*

Uchwała, podjęta przez zgromadzenie wspólników przewidzianą w ustawie większością głosów, w związku z wadliwym głosowaniem przez jednego ze wspólników wykonującego częściowo prawo głosu przysługującego innemu wspólnikowi, podlega zaskarżeniu na podstawie art. 252 § 1 k.s.h.

(wyrok z dnia 2 października 2014 r., IV CSK 7/14, K. Strzelczyk, I. Gromska-Szuster, A. Kozłowska, nie publ.)

Glosa

Magdaleny Romatowskiej, Radca Prawny, Zeszyty Naukowe 2015, nr 1, s. 183

Glosa ma charakter aprobujący.

W ocenie autorki, Sąd Najwyższy trafnie nie wyłączył z góry ogólnej możliwości wyróżnienia kategorii uchwał zgromadzenia wspólników określanych jako uchwały nieistniejące. Sąd Najwyższy jednocześnie w komentowanym wyroku skupił się m.in. na analizie tego, czy o uchwale nieistniejącej można w ogóle mówić, gdy podjęcie uchwały przez zgromadzenie wspólników nastąpiło bez zachowania wymaganego *quorum*.

Podzielając stanowisko Sądu Najwyższego i uznając je za uzasadnione, autorka stwierdziła, że jeżeli zgromadzenie wspólników, nawet przez nieodpowiednią liczbę udziałów lub nieprawidłowe głosowanie przez jednego ze wspólników, złożyło skuteczne oświadczenie woli, to konieczne jest weryfikowanie uchwały pod kątem jej sprzeczności z przepisami prawa lub umową spółki, ale nie pod kątem jej nieistnienia.

Glosatorka podzieliła również stanowisko Sądu Najwyższego dotyczące tego, że naruszenie wymagań formalnych związanych z podejmowaniem uchwał przez zgromadzenie wspólników, a więc dotyczących zwłaszcza zarówno sposobu zwołania i przeprowadzenia zgromadzenia, jak i sposobu podejmowania samych uchwał, jeżeli tylko jego źródłem

będą przepisy kodeksu spółek handlowych lub postanowienia umowy spółki, wiązać się będzie nie z nieistnieniem tych uchwał, ale ich wadliwością wynikającą z naruszenia odpowiedniej normy.

Zdaniem autorki, w przypadku kategorii uchwał nieistniejących pożądanym jest, aby rzeczywiście o ich występowaniu można było mówić wyłącznie w wyjątkowych, ściśle określonych przypadkach. Tym samym więc zasadne jest, aby w sytuacji, w której zachodzi konieczność wyeliminowania z obrotu prawnego uchwały nieprawidłowej ze względu na jej treść lub naruszenie zasad dotyczących jej podejmowania przy jej uchwalaniu, sięgać przede wszystkim właśnie do regulacji zawartej w kodeksie spółek handlowych, a dopiero wtedy, gdy jest ona niewystarczająca, uciekać się do korzystania z innych, szczególnych, konstrukcji prawnych, a zwłaszcza powództwa określonego w art. 189 k.p.c.

S.J.

*

Klauzule konkurencyjne mające na celu zabezpieczenie interesów nabywców przedsiębiorstw nie mogą być konstruowane w oparciu o przepis art. 391 k.c., jeśli nie są związane z istnieniem innych stosunków obligacyjnych.

(wyrok z dnia 9 października 2014 r., IV CSK 29/14, M. Wysocka, W. Katner, E. Fijałkowska, nie publ.)

Artykuł

Andrzeja Szlęzaka

„Kilka uwag o umowach gwarancyjnych – na marginesie wyroku Sądu Najwyższego z 9 października 2014 r., IV CSK 29/14”, *Przegląd Sądowy* 2015, nr 7–8, s. 7

Autor zwrócił uwagę, że problematyka związana z interpretacją art. 391 k.c. budzi wątpliwości. Za nietrafny uznał pogląd Sądu Najwyższego, że przesłanką ważności umowy przewidzianej w art. 391 k.c. jest istnienie, w chwili jej zawarcia, relacji obligacyjnej pomiędzy osobą trzecią a wierzycielem lub dłużnikiem.

Podniósł, że w krytykowanym orzeczeniu zwraca uwagę jeszcze jedna wada rozstrzygnięcia zasługująca na komentarz. Stwierdził, że współcześnie nie uważa się już w zasadzie umowy unormowanej art. 391 k.c. za umowę o spowodowanie określonego stanu rzeczy. Tymczasem Sąd Najwyższy tak właśnie, jak się wydaje, przedmiotową umowę scharakteryzował, stwierdzając w związku z tym, że „za sprzeczną należy uznać umowę zobowiązującą dłużnika do spowodowania stanu rzeczy, na który nie ma wpływu”. Komentator wskazał, że przy takim ujęciu omawianej umowy może powstać pytanie, czy ważne jest zobowiązanie dłużnika do spowodowania czegoś, czego on spowodować nie jest w stanie.

Na to pytanie – w ocenie autora – należy odpowiedzieć jednoznacznie twierdząco. Jeśli dłużnik nie jest w stanie czegoś spowodować, ale zachowanie, do którego podjęcia (zaniechania) miał przekonać osobę trzecią, nie jest obiektywnie niemożliwe, kwestia powinna zostać oceniona na gruncie przepisów o niewykonaniu zobowiązania, a nie przepisów wyznaczających granice swobody umów, jak to zasugerował Sąd Najwyższy w uzasadnieniu omawianego wyroku. Zdaniem komentatora, umowy gwarancyjne mogą odnosić się do różnego rodzaju ryzyk gwarancyjnych, także takich, których gwarant nie jest w stanie skutecznie lub w pełni kontrolować.

Autor uznał za budzące sprzeciw stanowisko Sądu Najwyższego, że wzorzec regulacji ustanowiony w art. 391 k.c. wyznacza granice swobody umów dla porozumień podobnego rodzaju. Stał na stanowisku, że umowa określona w art. 391 k.c. stanowi tylko jeden z rodzajów umów gwarancyjnych, a więc że nie jest wyłączone zawieranie umów odbiegających od konstrukcji przyjętej przez ustawodawcę w art. 391 k.c.

Autor wskazał, że spory toczone wokół interpretacji omawianej umowy można w pewnym stopniu przenieść na grunt rozważań dotyczących umowy o zwolnienie dłużnika z obowiązku świadczenia (art. 392 k.c.). Sformułował postulat *de lege ferenda*, aby art. 392 k.c. mógł brzmieć następująco: „Jeśli osoba trzecia zastrzegła w umowie z drugą stroną, że wierzyciel drugiej strony nie będzie żądał od niej spełnienia świadczenia, osoba trzecia naprawi szkodę, którą druga strona ponosi przez to, że wierzyciel żąda od niej spełnienia świadczenia”. Alternatywnym rozwiązaniem jest, jego zdaniem, skreślenie art. 392 k.c., z jednoczesnym wzbogaceniem treści art. 391 k.c. w ten

sposób, że zastrzeżenie dłużnika tam przewidziane – obok spełnienia świadczenia lub zaciągnięcia zobowiązania przez osobę trzecią – obejmowałoby również przypadek „braku żądania spełnienia świadczenia pochodzącego od osoby trzeciej”, ze stosownym uzupełnieniem treści *facultas alternativa*.

Głosę krytyczną do wyroku opracował J. Jastrzębski (Glosa 2015, nr 2, s. 19), natomiast aprobującą J. Krauss (Glosa 2015, nr 3, s. 47).

E.S.

prawo cywilne procesowe

1. Dokumenty złożone wraz z wnioskami stanowiącymi ich podstawy nie są przechowywane w księdze wieczystej, ale w aktach tej księgi, co oznacza, że wykonując obowiązek badania treści księgi wieczystej, sąd zapoznaje się ponadto z dokumentami znajdującymi się poza księgą (bo w aktach tej księgi). Jeżeli zatem, rozpoznając wniosek o wpis, sąd bada we wskazanym zakresie treść księgi wieczystej, to nie ma przeszkód, aby dokument już znajdujący się w aktach tej księgi mógł zostać wskazany jako podstawa kolejnego w niej wpisu; wystarczające jest wówczas powołanie się na istnienie takiego dokumentu w aktach księgi wieczystej.

2. Sąd wieczystoksięgowy nie jest uprawniony do dokonania wpisu w księdze wieczystej, jeżeli wnioskodawca we wniosku jako jego podstawę powołał dokument znajdujący się w innej księdze wieczystej, chociażby obie księgi były prowadzone przez ten sam sąd i dotyczyły nieruchomości stanowiących własność tych samych osób, a dokument pozwalał na dokonanie analogicznego wpisu jak w księdze, w której był już podstawą wpisu.

3. Specyfiką postępowania wieczystoksięgowego jest ograniczona do zakresu wynikającego z art. 626⁸ § 2 k.p.c. kognicja sądu orzekającego o wpisie w obu instancjach. Oznacza to, że kontrola zaskarżonego orzeczenia (wpisu) dokonywana przez sąd

drugiej instancji na skutek wniesionej apelacji powinna być ograniczona tylko do tego, czy w świetle dokumentów załączonych do wniosku i którymi dysponował sąd pierwszej instancji, była podstawa do dokonania bądź odmowy wpisu, zgodnie z wnioskiem o wpis.

(postanowienie z dnia 31 stycznia 2014 r., II CSK 225/13, A. Kozłowska, J. Frąckowiak, A. Piotrowska, OSP 2015, nr 7-8, poz. 75)

Glosa

Karola Podsiadłego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2015, nr 7-8, poz. 75

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Komentator podzielił stanowisko Sądu Najwyższego ujęte w pierwszej i trzeciej tezie analizowanego orzeczenia oraz poddał krytyce pogląd zaprezentowany w tezie drugiej. Na wstępie podniósł, że na gruncie wykładni językowej art. 626⁸ § 2 k.p.c. obowiązek sądu wieczystoksięgowego badania treści księgi wieczystej obejmuje tylko wpisy istniejące w księdze. Podkreślił, że treść księgi wieczystej nie jest pojęciem tożsamym z treścią akt księgi.

W dalszej części opracowania poddał przepisy regulujące postępowanie wieczystoksięgowe wykładni systemowej i funkcjonalnej, odwołując się do zasady sprawiedliwości proceduralnej, celu postępowania wieczystoksięgowego i funkcji ewidencyjno-informacyjnej ksiąg wieczystej. Opierając się na rezultatach tej wykładni doszedł do przekonania, że sąd może ujawnić prawo w księdze wieczystej na podstawie dokumentu złożonego nie tylko do akt danej księgi, ale również do akt innej księgi prowadzonej przez dany sąd.

M.P.

*

Osoba upoważniona w oddziale do reprezentowania przedsiębiorcy zagranicznego (art. 87 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 672 ze zm.), której dane zostały objęte wpisem tego oddziału do Krajo-

wego Rejestru Sądowego, może udzielić pełnomocnictwa procesowego do zastępowania przedsiębiorcy zagranicznego w sprawach o roszczenia związane z działalnością tego oddziału.

(uchwała z dnia 26 lutego 2014 r., III CZP 103/13, J. Gudowski, A. Koźłowska, B. Ustjanicz, OSNC 2014, nr 12, poz. 119; BSN 2014, nr 2, s. 9; MPH 2014, nr 2, s. 37; Rej. 2014, nr 4, s. 167)

Glosa

Zbigniewa Kuniewicza, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2015, nr 6, s. 38

Glosa ma charakter aprobujący.

Komentator zwrócił uwagę, że podstawowym problemem, który należało rozstrzygnąć w formie uchwały, było określenie prawnego statusu oraz zakresu umocowania osoby upoważnionej w oddziale do reprezentowania przedsiębiorcy zagranicznego i temu właśnie problemowi Sąd Najwyższy poświęcił największą część uzasadnienia. Drugi problem, tj. kwestia dopuszczalności udzielenia przez osobę upoważnioną w oddziale pełnomocnictwa procesowego do zastępowania przedsiębiorcy zagranicznego w sprawach związanych z działalnością oddziału, nie został – w ocenie autora glosy – dogłębnie przeanalizowany, a Sąd Najwyższy ograniczył się do odwołania do uchwały z dnia 24 lipca 2013 r., III CZP 45/13 (OSNC 2014, nr 3, poz. 26). Ponadto autor zauważył, że w uzasadnieniu komentowanej uchwały zawarto liczne argumenty pochodzące z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2013 r., I CSK 769/12 (OSNC-ZD 2014, nr D, poz. 70), a podstawowym *novum* samej uchwały jest stanowisko Sądu Najwyższego na temat możliwości ustanowienia kilku osób upoważnionych w oddziale do reprezentowania przedsiębiorcy zagranicznego.

Problem rozstrzygnięty za pomocą uchwały dotyczył pozycji prawnej osoby reprezentującej przedsiębiorcę zagranicznego w oddziale na podstawie art. 87 u.s.d.g. Glosator podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że takiej osoby nie można zaliczyć do organów przedsiębiorcy, gdyż jego funkcje związane są jedynie z działalnością pojedynczego oddziału, a także uznał za trafną ocenę, iż pomimo literalnie odczytywanej treści art. 91 ust. 2 u.s.d.g., osoby upoważnionej na podstawie art. 87 u.s.d.g.

nie można poczytywać za likwidatora oddziału. Autor glosy wyraził również aprobatę dla stanowiska, że osoba, której dotyczy art. 87 u.s.d.g., nie powinna być traktowana jako przedstawiciel ustawowy, ponieważ jej umocowanie opiera się na oświadczeniu woli reprezentowanego przedsiębiorcy.

Komentator zgodził się co prawda z oceną Sądu Najwyższego, że spośród rodzajów pełnomocnictwa, uregulowanych w kodeksie tylko prokura odpowiada wymaganiom stawianym osobie określonej w art. 87 u.s.d.g., jednak nie przekonuje go argumentacja, iż istnienie obowiązku ustanowienia osoby upoważnionej nie odpowiada naturze pełnomocnictwa, jako umocowania wynikającego z autonomii stron. Zdaniem glosatora, o naturze pełnomocnictwa nie decyduje fakultatywność lub obligatoryjność jego udzielenia, lecz sposób kwalifikacji działania pełnomocnika w sferze prawnej reprezentowanego.

Autor glosy przychylił się do stanowiska, że osobie upoważnionej przez przedsiębiorcę zagranicznego w oddziale przysługuje ustawowo określony zakres umocowania, wyciągnął jednak z niego dalej idące wnioski, zgodnie z którymi instytucja uregulowana w art. 87 u.s.d.g. stanowi rodzaj prokury oddziałowej.

Następnie komentator przytoczył argumenty, jakimi posłużył się Sąd Najwyższy na uzasadnienie tezy, że osoby, której dotyczy art. 87 u.s.d.g., nie można zaliczyć do prokurentów, jednak podniósł, iż żaden z nich – poza ostatnim, odnoszącym się do systematyki rejestru przedsiębiorców – nie wydaje mu się na tyle istotny, aby przeciwważyć wnioski co do tożsamości celów i uprawnień obydwu analizowanych instytucji. Zdaniem glosatora, nie ma potrzeby opisywać regulacji art. 87 u.s.d.g. jako pełnomocnictwa *sui generis*, skoro w polskim systemie prawnym istnieje już regulacja prokury oddziałowej.

Na tle stanu faktycznego sprawy stanowiącej podstawę wydania uchwały zarysował się problem sposobu działania kilku reprezentantów, ustanowionych przez przedsiębiorcę zagranicznego. Glosator przychylił się do poglądu, że osoby te są uprawnione do samodzielnego działania, ponieważ w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym nie zawarto obowiązku wpisania do rejestru przedsiębiorców sposobu działania osób upoważnionych w oddziale, a brak informacji na ten temat podważałby ochronną funkcję samego rejestru.

Glosowana uchwała została omówiona także przez T. Szczurowskiego w „Przeglądzie orzecznictwa” (PUG 2015, nr 3, s. 17).

A.D.

*

1. Rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴³ k.p.c.) nie obejmuje postanowienia umowy o zbliżonym brzmieniu, którym posłużył się w relacjach z konsumentami inny przedsiębiorca.

2. Przepis art. 385¹ § 1 k.c. nie zwalnia konsumenta z elementarnej dbałości o własne interesy (art. 355 § 1 k.c.) i nie uchyla obowiązku współdziałania przy realizacji umowy (art. 354 § 2 k.c.). Za funkcjonalnie z nimi powiązany uznać trzeba umowny obowiązek poinformowania kontrahenta o zmianie miejsca zamieszkania czy wskazania adresu korespondencyjnego. Zastrzeżenie w umowie skutku swego rodzaju doręczenia zastępczego w przypadku, gdy strona uchyla obowiązkowi powiadomienia o zmianie adresu, jest regulacją racjonalną i uzasadnioną właściwością trwałego stosunku obligacyjnego.

3. Sprzeczne z akcesoryjnym charakterem hipoteki i ochroną funkcją art. 78 ust. 1 u.k.w.h. byłoby uznanie, że dłużnik rzeczowy może ponosić odpowiedzialność wobec wierzyciela hipotecznego, mimo niedokonania wobec dłużnika osobistego wypowiedzenia warunkującego wymagalność dochodzonej wierzytelności.

(wyrok z dnia 30 maja 2014 r., III CSK 204/13, J. Frąckowiak, A. Kozłowska, K. Polańska-Farion, M.Pr.Bank. 2015, nr 1, s. 22)

Glosa

Łukasza Przyborowskiego, Monitor Prawa Bankowego 2015, nr 7–8, s. 30

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Glosator odniósł się do dwóch kwestii podjętych w wyroku Sądu Najwyższego. Pierwsza z nich dotyczyła problemu zgodności z prawem

oraz skuteczności w obrocie konsumenckim tzw. kwalifikowanych klauzul korespondencyjnych. Klauzule te nie tylko regulują zasady prowadzenia korespondencji przez strony, ale także określają skutki wystąpienia przeszkód w doręczeniu, przyjmując jego skuteczność w razie kierowania korespondencji na adres podany w umowie. W ocenie glosatora, Sąd Najwyższy trafnie uznał takie klauzule za skuteczne w obrocie z konsumentami, konsument bowiem nie jest zwolniony z obowiązku lojalnego wykonywania zobowiązania (art. 354 § 2 k.c.), co powinno przejawiać się, np. w powiadomieniu drugiej strony o zmianie adresu korespondencyjnego.

Drugie zagadnienie poddane analizie przez glosatora dotyczyło zakresu zarzutów przysługujących właścicielowi nieruchomości obciążonej hipoteką, który nie jest jednak dłużnikiem osobistym banku. W centrum jego rozważań znalazł się w szczególności zarzut braku wymagalności zabezpieczonej wierzytelności, spowodowany brakiem skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu w stosunku do dłużnika osobistego. Autor przypomniał, że w myśl art. 78 u.k.w.h. przesłanką skuteczności wypowiedzenia wierzytelności jest dokonanie wypowiedzenia w stosunku do właściciela. Przepis ten nie precyzuje jednak wzajemnej relacji pomiędzy wypowiedzeniem dokonany wobec dłużnika osobistego a wypowiedzeniem dokonany wobec wierzyciela. Na tym tle w nauce ukształtowały się dwa poglądy. Pierwszy, podzielany przez Sąd Najwyższy w glosowanym wyroku, zakłada, że wypowiedzenie, o którym mowa w art. 78 u.k.w.h., może być dokonane wobec właściciela wyłącznie w odniesieniu do wierzytelności, która została wypowiedziana także wobec dłużnika osobistego. Zgodnie z drugim stanowiskiem, do którego przyłączył się glosator, na gruncie wspomnianego przepisu mamy do czynienia z dwoma niezależnymi od siebie oświadczeniami, z których każde jest skuteczne samodzielnie, choć skutki te są ograniczone podmiotowo. Opierając się na wykładni systemowej, a także przytaczając genezę art. 78 u.k.w.h., autor wskazał, że przepis ten uzależnia wymagalność roszczenia wobec właściciela wyłącznie od dokonania wypowiedzenia względem niego i nie daje podstaw do przyjęcia dodatkowej przesłanki w postaci uprzedniego dokonania wypowiedzenia wobec dłużnika osobistego.

W konkluzji glosator podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że tzw. kwalifikowane klauzule korespondencyjne mogą być uznane za skuteczne

w obrocie konsumenckim. Uznał także za trafne stanowisko, że zakresem art. 73 u.k.w.h. objęte są zarzuty dłużnika osobistego wynikające z prawa konsumenckiego. Zakwestionował natomiast wykładnię art. 78 ust. 1 u.k.w.h., wskazując, że treść przepisu oraz jego tło historyczne prowadzą do wniosku, iż wypowiedzenie wierzytelności wyłącznie wobec właściciela uprawnia do realizacji hipoteki, pomimo braku wypowiedzenia w relacji pomiędzy wierzycielem a dłużnikiem osobistym.

Wyrok został omówiony przez M. Bączyka w „Przeglądzie orzecznictwa” (M.Pr.Bank. 2015, nr 3, s. 55).

A.G.

*

Szpital psychiatryczny, który zgodnie z art. 23 ust. 4 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (jedn. tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1375 ze zm.) zawiadomił sąd opiekuńczy o przyjęciu do szpitala osoby chorej psychicznie bez jej zgody, nie jest uczestnikiem postępowania wszczętego przez sąd na podstawie art. 25 ust. 1 tej ustawy.

(postanowienie z dnia 14 listopada 2014 r., I CSK 653/14, J. Frąckowiak, I. Gromska-Szuster, D. Zawistowski, OSP 2015, nr 7–8, poz. 76; BSN 2015, nr 1, s. 10)

Glosa

Jana Ciechorskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2015, nr 7–8, poz. 76

Glosa ma charakter krytyczny.

Komentator zauważył, że brak statusu wnioskodawcy w sprawach o przyjęcie bez zgody do szpitala psychiatrycznego nie przesądza niemożności uczestniczenia przez szpital w takim postępowaniu. Zajął stanowisko, że w art. 46 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego zostały wymienione osoby będące z mocy prawa uczestnikami postępowania. W jego ocenie – wbrew stanowisku Sądu Najwyższego – przepis ten nie wprowadza natomiast delimitacji w zakresie podmiotów uprawnionych

do uczestnictwa w postępowaniu, a ustanawia jedynie domniemanie prawne niewzruszalne, że osoby w nim wymienione mają interes prawny, bez konieczności jego wykazywania. Glosator stwierdził następnie, że rozpatrywanie dopuszczalności uczestnictwa szpitala psychiatrycznego w postępowaniu powinno nastąpić na podstawie ogólnych przesłanek przewidzianych w art. 510 § 1 k.p.c. Wskazał, że interes prawny szpitala stanowi możliwość potwierdzenia zasadności przyjęcia pacjenta w trybie nagłym, co w konsekwencji prowadzi do uzyskania wyroku oddalającego powództwo w procesie odszkodowawczym. W konkluzji wyraził zapatrywanie o konieczności uznania szpitala psychiatrycznego za zainteresowanego w sprawie w rozumieniu art. 510 k.p.c.

M.P.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2015, NR 10

Policjantowi przywróconemu do służby przysługuje droga sądowa do dochodzenia roszczenia o utracone korzyści w postaci różnicy pomiędzy uposażeniem, które otrzymałby, gdyby pełnił służbę, a świadczeniem za okres pozostawania poza służbą, wypłaconym na podstawie art. 42 ust. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (jedn. tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687).

(uchwała z dnia 3 grudnia 2014 r., III CZP 91/14, A. Piotrowska, A. Górski, G. Misiurek, OSNC 2015, nr 10, poz. 111)

*

W razie ujawnienia po wykreśleniu spółki akcyjnej z rejestru przedsiębiorców majątku spółki nieobjętego likwidacją, stosuje się w drodze analogii przepisy kodeksu spółek handlowych dotyczące likwidacji spółki akcyjnej w organizacji.

(uchwała z dnia 3 grudnia 2014 r., III CZP 90/14, A. Piotrowska, A. Górski, G. Misiurek, OSNC 2015, nr 10, poz. 112)

*

Współwłaściciel nieruchomości może dochodzić od gminy odszkodowania w pełnej wysokości za szkodę wynikłą z niedostarczenia uprawnionemu lokatorowi lokalu socjalnego (art. 209 k.c.

w związku z art. 417 k.c. i art. 18 ust. 5 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 ze zm.).

(uchwała z dnia 3 grudnia 2014 r., III CZP 92/14, A. Piotrowska, A. Górski, G. Misiurek, OSNC 2015, nr 10, poz. 113)

*

Roszczenie przedsiębiorcy prowadzącego aptekę o refundację ceny leku lub wyrobu medycznego (art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych, jedn. tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 127) jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej.

(uchwała z dnia 5 grudnia 2014 r., III CZP 93/14, M. Szulc, I. Koper, Z. Kwaśniewski, OSNC 2015, nr 10, poz. 114)

*

Wniosek Skarbu Państwa o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości na podstawie art. 34 ust. 1 dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. Nr 13, poz. 87 ze zm.) podlega rozpoznaniu w trybie postępowania nieprocesowego.

(uchwała z dnia 5 grudnia 2014 r., III CZP 98/14, M. Szulc, I. Koper, Z. Kwaśniewski, OSNC 2015, nr 10, poz. 115)

*

Artykuł 138 § 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 749 ze zm.) jest podstawą złożenia przez organ podatkowy wniosku o ustanowienie kuratora na podstawie art. 42 § 1 k.c.

(uchwała z dnia 5 grudnia 2014 r., III CZP 101/14, M. Szulc, I. Koper, Z. Kwaśniewski, OSNC 2015, nr 10, poz. 116)

Drewno pozyskane na skutek wycinki drzew dokonywanej w ramach prawidłowej gospodarki leśnej jest pożytkiem naturalnym lasu (art. 53 § 1 k.c.).

(wyrok z dnia 10 października 2014 r., III CSK 238/13, Z. Kwaśniewski, M. Bączyk, B. Myszka, OSNC 2015, nr 10, poz. 117)

*

Osobie trzeciej, niebędącej stroną postępowania egzekucyjnego, nie przysługuje zażalenie na postanowienie sądu oddalające jej skargę na czynności komornika (art. 767⁴ § 1 w związku z art. 770 zdanie czwarte k.p.c.).

(postanowienie z dnia 10 października 2014 r., III CZP 68/14, Z. Kwaśniewski, M. Bączyk, B. Myszka, OSNC 2015, nr 10, poz. 118)

*

Bank może wystawić tytuł egzekucyjny przeciwko spadkobiercy kredytobiorcy (art. 96 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1376 ze zm.).

(postanowienie z dnia 10 października 2014 r., III CZP 72/14, Z. Kwaśniewski, M. Bączyk, B. Myszka, OSNC 2015, nr 10, poz. 119)

*

Ocena, czy znak towarowy jest znakiem renomowanym w rozumieniu art. 296 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1410), powinna uwzględniać także renomę przedsiębiorcy, którego firma obejmuje ten znak.

(wyrok z dnia 16 października 2014 r., III CSK 275/13, K. Pietrzykowski, W. Katner, I. Koper, OSNC 2015, nr 10, poz. 120)

*

Niedozwolona jest klauzula umowna zawarta w ogólnych warunkach umów ubezpieczenia majątkowego ustalonych przez

ubezpieczyciela, ograniczająca jego odpowiedzialność za szkodę będącą skutkiem wypadku ubezpieczeniowego proporcjonalnie do wartości przedmiotu ubezpieczenia i sumy ubezpieczenia, jeżeli ubezpieczającym jest konsument, z którym ta klauzula nie została indywidualnie uzgodniona, a kształtuje jego prawa w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza jego interesy (art. 385¹ § 1 w związku z art. 385², 385⁴, 805 § 1 i 2 pkt 1 oraz art. 824 § 1 k.c.).

(wyrok z dnia 16 października 2014 r., III CSK 302/13, K. Pietrzykowski, W. Katner, I. Koper, OSNC 2015, nr 10, poz. 121)

*

Odpowiedzialność odszkodowawcza towarzystwa funduszy inwestycyjnych wobec uczestnika funduszu w związku z nieprawidłowym wykonywaniem zarządu aktywami tego funduszu (art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych, jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 157) jest odpowiedzialnością za szkodę z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (art. 471 k.c.).

(wyrok z dnia 23 października 2014 r., I CSK 609/13, M. Bączyk, G. Miśurek, E. Fijałkowska, OSNC 2015, nr 10, poz. 122)

*

Bieg terminu przedawnienia roszczenia o odszkodowanie za szkodę poniesioną wskutek bezprawnego pobrania opłat egzekucyjnych rozpoczyna się od dnia uprawomocnienia się postanowienia komornika o ustaleniu kosztów egzekucji (art. 442¹ § 1 k.c. w związku z art. 23 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, jedn. tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376).

(wyrok z dnia 30 października 2014 r., II CSK 60/14, M. Kocon, J. Frąckowiak, M. Szulc, OSNC 2015, nr 10, poz. 123)

W sprawie o ustalenie ojcostwa dopuszczalne jest cofnięcie w postępowaniu apelacyjnym oświadczenia w przedmiocie nazwiska dziecka (art. 89 § 2 w związku z § 1 k.r.o.).

(wyrok z dnia 30 października 2014 r., II CSK 84/14, M. Kocon, J. Frąckowiak, M. Szulc, OSNC 2015, nr 10, poz. 124)

*

W umowie ustanawiającej użytkowanie udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jest dopuszczalne ograniczenie zakresu użytkowania przez wyłączenie uprawnienia użytkownika do pobierania pożytków.

(wyrok z dnia 6 listopada 2014 r., II CSK 53/14, A. Górski, K. Pietrzykowski, B. Trębska, OSNC 2015, nr 10, poz. 125)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC-ZD 2015, NR C

Zawiadomienie o rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku organu jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone przeciwko Skarbowi Państwa roszczenie, zamiast Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa wykonującej na podstawie art. 8 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 169, poz. 1417 ze zm.) obligatoryjne zastępstwo procesowe, powoduje nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony jej praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

(wyrok z dnia 20 marca 2014 r., II CSK 326/13, H. Pietrkowski, A. Kozłowska, Z. Kwaśniewski, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 31)

*

1. Odwołanie darowizny na podstawie art. 896 k.c. może nastąpić także w części, jeżeli przedmiot darowizny jest podzielny.

2. Uprawnienie do odwołania darowizny jeszcze niewykonanej (art. 896 k.c.), nie przechodzi na spadkobierców darczyńcy.

3. Samo zawarcie umowy darowizny nieruchomości, wywołującej skutek rzeczowy przewidziany w art. 155 § 1 k.c., nie przesądza, że umowa darowizny została już wykonana.

4. Niekorzystna zmiana sytuacji majątkowej darczyńcy, uzasadniająca odwołanie darowizny niewykonanej, nie może być spowodowana zawarciem umowy darowizny i wynikającego stąd ubycia ze składnika majątku darczyńcy przedmiotu darowizny.

(wyrok z dnia 3 kwietnia 2014 r., V CSK 289/13, B. Ustjanicz, D. Dończyk, Z. Kwaśniewski, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 32)

*

Podstawą powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z uchwały rady nadzorczej spółki kapitałowej jest art. 189 k.p.c.

(wyrok z dnia 3 kwietnia 2014 r., V CSK 300/13, B. Ustjanicz, D. Dończyk, Z. Kwaśniewski, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 33)

*

Dopuszczalne jest określenie przez strony umowy jej skuteczności od chwili innej niż chwila zawarcia umowy (art. 70 k.c.); może to być także chwila od niej wcześniejsza.

(wyrok z dnia 4 kwietnia 2014 r., II CSK 403/13, K. Strzelczyk, M. Szulc, K. Zawada, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 34)

*

Strona, która swoim zachowaniem spowodowała, że świadczenie zostało spełnione w wyższej wysokości niż powinno, nie może z powołaniem się na art. 411 pkt 1 k.c. odmówić zwrotu nienależnej części świadczenia, nawet jeżeli jej kontrahent mógł ustalić, jaka powinna być wysokość świadczenia, które spełnił.

(wyrok z dnia 11 kwietnia 2014 r., I CSK 310/13, J. Frąckowiak, K. Tycza-Rote, H. Wrzeszcz, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 35)

*

Ustalenie, że spadkodawcy zmarli na terenach wchodzących w chwilę ich śmierci w skład Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie stale

mieszkali i mieli majątek, uzasadnia jurysdykcję sądu polskiego w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku.

(postanowienie z dnia 11 kwietnia 2014 r., I CSK 325/13, J. Frąckowiak, K. Tyczka-Rote, H. Wrzeszcz, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 36)

*

1. Skierowane do sprzedawcy żądanie zwrotu zapłaconej ceny z powodu wady rzecz sprzedanej zawiera *implicite* oświadczenie o odstąpieniu od umowy sprzedaży.

2. Przewidziany w art. 568 § 1 k.c. termin do dochodzenia uprawnień, liczony od dnia, w którym rzecz została kupującemu wydana, nie może rozpocząć biegu przed zawarciem umowy sprzedaży. Jeżeli sprzedaż dotyczyła rzeczy znajdującej się już w posiadaniu kupującego na podstawie innej umowy, termin ten biegnie od dnia zawarcia umowy sprzedaży.

3. Przewidziane w art. 565 k.c. częściowe odstąpienie od umowy jest wyłączone, gdyby w jego wypadku kupujący lub sprzedawca poniósł szkodę. Niebezpieczeństwo takiej szkody powstaje przy sprzedaży zbioru rzeczy, jeżeli wymiana rzeczy będących jego składnikami byłaby bardzo utrudniona, w szczególności połączona z wysokimi kosztami demontażu, ponownej instalacji i związaną z tym stratą czasu.

(wyrok z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CSK 415/13, B. Myszka, M. Romańska, K. Strzelczyk, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 37)

*

1. Możliwość znieważenia innej osoby pod jej nieobecność ogranicza się do przypadków zniewagi dokonanej publicznie lub w zamiarze, aby ona do tej osoby dotarła.

2. Nie korzysta z ochrony na podstawie art. 24 § 1 w związku z art. 23 k.c. osoba, która za pomocą aparatury podsłuchowej nagrała dotyczącą jej obraźliwą wypowiedź, wygłoszoną w pry-

**watnej rozmowie bez jej udziału i zamiaru, aby ona do niej do-
tarła.**

*(wyrok z dnia 8 maja 2014 r., V CSK 361/13, A. Owczarek, A. Górski,
K. Zawada, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 38)*

*

**Podjęcie uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego po wy-
daniu przez sąd drugiej instancji postanowienia o przedstawieniu
Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. zagadnienia
prawnego do rozstrzygnięcia – wyjaśniającej wątpliwości będące
podłożem poważnych wątpliwości powziętych przez sąd drugiej
instancji przy rozpatrywaniu apelacji (zażalenia) – uzasadnia od-
mowę podjęcia uchwały.**

*(postanowienie z dnia 14 maja 2014 r., III CZP 101/13, J. Gudowski,
K. Strzelczyk, M. Szulc, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 39)*

*

**Roszczenie najemcy o zobowiązanie spółdzielni mieszkaniowej
do zawarcia umowy przenoszącej własność lokalu użytkowego
(art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach
mieszkaniowych, jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116 ze zm.)
nie powstaje, jeżeli lokal jest trwale związany nie tylko z nierucho-
mością objętą umową najmu.**

*(wyrok z dnia 22 maja 2014 r., IV CSK 546/13, B. Myszka, M. Bączyk,
K. Polańska-Farion, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 40)*

*

**Odmowa uwzględnienia przez Narodowy Fundusz Zdrowia
wniosku odpowiadającego wymaganiom określonym w § 20 lub
21 ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdro-
wotnej, stanowiących załącznik do rozporządzenia Ministra Zdrowia
z dnia 6 maja 2008 r. w sprawie ogólnych warunków umów o udzie-**

lanie świadczeń opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 81, poz. 484) może nastąpić tylko z ważnych powodów, które powinny być świadczeniodawcy wyjaśnione. Zasadność odmowy uwzględnienia takiego wniosku, będąca przesłanką odmowy sfinansowania wykonanych świadczeń opieki zdrowotnej, podlega badaniu w sprawie o zapłatę należności za te świadczenia.

(wyrok z dnia 22 maja 2014 r., IV CSK 536/13, B. Myszka, M. Bączyk, K. Polańska-Farion, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 41)

*

Obrona dłużnika wekslowego, będącego wystawcą weksla gwarancyjnego *in blanco* zabezpieczającego wiarygodności przysługujące wobec innej osoby, indosowanego po wypełnieniu na rzecz osoby trzeciej, która ponadto na podstawie przelewu nabyła wiarygodność ze stosunku podstawowego, nie podlega ograniczeniom wynikającym z art. 17 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282).

(wyrok z dnia 29 maja 2014 r., V CSK 400/13, K. Pietrzykowski, D. Dończyk, A. Owczarek, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 42)

*

Samorząd województwa nie ma zdolności sądowej.

(wyrok z dnia 29 maja 2014 r., V CSK 403/13, K. Pietrzykowski, D. Dończyk, A. Owczarek, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 43)

*

W sprawie z udziałem spółki wodnej sąd – niezależnie od uprawnień nadzorczych starosty przewidzianych w art. 179 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.) – może rozpoznać zarzut dotyczący nieważności uchwały walnego zgromadzenia tej spółki, skutkującej utratą przez nią osobowości prawnej.

(postanowienie z dnia 4 czerwca 2014 r., II CSK 453/13, A. Górski, A. Piotrowska, M. Szulc, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 44)

1. Porozumienie przewidujące zobowiązanie się do świadczenia dotyczącego sfery władztwa publicznego narusza zasadę swobody umów.

2. Konstrukcja zastrzeżenia umownego na rzecz osoby trzeciej (art. 393 § 1 k.c.) nie wyłącza powstania bezpośredniego zobowiązania dłużnika wobec osoby trzeciej.

(wyrok z dnia 5 czerwca 2014 r., IV CSK 585/13, M. Wysocka, D. Dończyk, W. Katner, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 45)

*

Niezwrócenie się przez wykonawcę do zamawiającego – w razie uzasadnionych wątpliwości – o wyjaśnienie treści specyfikacji istotnych warunków zamówienia (art. 38 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 907 ze zm., w związku z art. 354 § 2 k.c.) może uzasadniać zarzut niedochowania należytej staranności zawodowej (art. 355 § 2 k.c.).

(wyrok z dnia 5 czerwca 2014 r., IV CSK 626/13, M. Wysocka, D. Dończyk, W. Katner, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 46)

*

Zmiana na stanowisku redaktora naczelnego czasopisma uzasadnia – w sprawie o nakazanie opublikowania sprostowania lub wyjaśnienia – dokonanie w postępowaniu apelacyjnym odpowiedniej zmiany strony pozwanej.

(wyrok z dnia 6 czerwca 2014 r., I CSK 387/13, K. Tyczka-Rote, M. Bącznyk, B. Myszka, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 47)

*

Sprawa, w której Skarb Państwa, po uchyleniu decyzji organu kontroli skarbowej ustalającej zobowiązanie podatkowe w niższej kwocie od uiszczonej przez podatnika, dochodzi – z powołaniem się na art. 410 § 2 w związku z art. 405 k.c. – zwrotu kwot przeka-

zanych podatnikowi na podstawie decyzji wymienionego organu, należy do drogi sądowej.

(postanowienie z dnia 6 czerwca 2014 r., I CSK 470/13, K. Tyczka-Rote, M. Bączyk, B. Myszka, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 48)

*

Błądzący może powołać się także na błąd przez siebie zawiniony (art. 84 k.c.).

(wyrok z dnia 17 czerwca 2014 r., I CSK 401/13, K. Tyczka-Rote, M. Bączyk, B. Myszka, OSNC-ZD 2015, nr C, poz. 49)

INFORMACJE

W dniu 1 lipca 1990 r. rozpoczął działalność „odnowiony” Sąd Najwyższy. Po reformie dokonanej ustawą z dnia 20 grudnia 1989 r. o zmianie ustaw – Prawo o ustroju sądów powszechnych, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, o Trybunale Konstytucyjnym, o ustroju sądów wojskowych i Prawo o notariacie (Dz.U. Nr 73, poz. 436), polegającej m.in. na skróceniu kadencji ówczesnych sędziów Sądu Najwyższego do dnia 30 czerwca 1990 r. oraz zniesieniu kadencyjności jako jednej z fundamentalnych zasad funkcjonowania Sądu Najwyższego, Prezydent – na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa – powołał nowy skład Sądu Najwyższego w liczbie 57 sędziów.

Dla uczczenia 25. rocznicy tego wydarzenia Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego prof. dr hab. Małgorzata Gersdorf zorganizowała okolicznościowe spotkanie, na które zaprosiła sędziów Sądu Najwyższego w stanie czynnym, którzy rozpoczęli służbę w dniu 1 lipca 1990 r. Są to sędziowie: Jacek Gudowski, Barbara Myszka, Tadeusz Wiśniewski (Izba Cywilna), Józef Dołży i Lech Paprzycki (Izba Karna), Józef Iwulski (Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych) oraz Marian Buliński, Janusz Godyń, Edward Matwijów, Jan Boghdan Rychlicki i Jerzy Steckiewicz (Izba Wojskowa). W spotkaniu uczestniczył także Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Ereciński, sędzia Sądu Najwyższego od grudnia 1990 r.

W związku z tym wydarzeniem warto przypomnieć, że kandydatami na stanowiska sędziów w „odnowionym” Sądzie Najwyższym byli sędziowie Sądu Najwyższego skróconej w 1990 r. kadencji oraz osoby

mające wymagane kwalifikacje, zgłaszane przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Ministra Sprawiedliwości, Ministra Obrony Narodowej, Prokuratora Generalnego, zgromadzenia ogólne sędziów Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i sądów wojewódzkich, a także zgromadzenie sędziów sądów wojskowych, a ponadto przez Naczelną Radę Adwokacką, Krajową Radę Radców Prawnych, Zrzeszenie Prawników Polskich, rady wydziałów prawa szkół wyższych oraz Polską Akademię Nauk.

Do Krajowej Rady Sądownictwa zgłoszono 48 kandydatur na sędziów Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej.

Kandydowali sędziowie Sądu Najwyższego upływającej kadencji: Tadeusz Bielecki, Gerard Bieniek, Czesław Bieske, Bogdan Bładowski, Helena Ciepła, Stanisław Dmowski, Alfred Gola, Łucja Grygołajtis-Dobrowolska, Andrzej Kabat, Krzysztof Kołakowski, Tadeusz Ładykowski, Waldemar Łysakowski, Zenon Marmaj, Tadeusz Miłkowski, Jan Niejadlik, Władysław Patulski, Kazimierz Piasecki, Wiesława Skierkowska, Jędrzej Sokołowski, Kazimierz Strzępek, Juliusz Suchecki, Wacław Sutkowski, Marek Sychowicz, Jan Szachułowicz, Zdzisław Świeboda, Anna Wielgus, Andrzej Wypiórkiewicz, Maria Zakrzewska i Tadeusz Żyznowski.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zgłosił kandydatury Kazimierza Brzezińskiego (sędziego Sądu Wojewódzkiego w Warszawie), Jana Grabowskiego (dr. hab., radcę prawnego z Katowic) oraz Bronisława Ziemiałnina (dr. hab., radcę prawnego ze Szczecina), natomiast zgromadzenie ogólne sędziów Sądu Najwyższego – Barbarę Myszkę, sędzię Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, przedstawioną równocześnie przez zgromadzenie ogólne sędziów tego Sądu.

Zgromadzenia ogólne sędziów sądów wojewódzkich zgłosiły kandydatury Bronisława Czecha, Jarosławy Majewskiej i Mariana Słoniewskiego (sędziów Sądu Wojewódzkiego w Katowicach), Jacka Gudowskiego, Anastazego Kuźniara i Mariana Litwy (sędziów Sądu Wojewódzkiego w Krakowie), Stanisława Kowalskiego (sędziego Sądu Wojewódzkiego w Lublinie), Janusza Zajdy (sędziego Sądu Wojewódzkiego w Łodzi), Jadwigi Łusakowskiej (sędzi Sądu Wojewódzkiego w Radomiu), Stanisława Dąbrowskiego (sędziego Sądu Wojewódzkiego w Siedlcach), Andrzeja Cudały (sędziego Sądu Wojewódzkiego w Szczecinie), Alicji Nalewajko

(sędzi Sądu Wojewódzkiego w Warszawie) oraz Tadeusza Wiśniewskiego (sędziego Sądu Wojewódzkiego we Wrocławiu).

Z kolei Naczelna Rada Adwokacka zgłosiła kandydatury adwokatów Zofii Kozioł, Stanisława Rudnickiego i Zbigniewa Strusa.

Uchwałą nr 30/90 z dnia 23 maja 1990 r. Krajowa Rada Sądownictwa – na 24 stanowiska w Izbie Cywilnej – wybrała 21 kandydatów i przedstawiła ich Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej.

Postanowieniem z dnia 4 czerwca 1990 r. Prezydent powołał z dniem 1 lipca 1990 r. na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej: Helenę Ciepłą, Bronisława Czecha, Stanisława Dąbrowskiego, Stanisława Dmowskiego, Alfreda Gołę, Jacka Gudowskiego, Krzysztofa Kołakowskiego, Jarosławę Majewską, Barbarę Myszkę, Alicję Nalewajko, Jana Niejadlika, Stanisława Rudnickiego, Mariana Słoniewskiego, Zbigniewa Strusa, Juliusza Suheckiego, Marka Sychowicza, Zdzisława Świebodę, Tadeusza Wiśniewskiego, Andrzeja Wypiórkiewicza oraz Tadeusza Żyznowskiego. Trzy stanowiska pozostały nie obsadzone.

Prezesem Sądu Najwyższego kierującym pracą Izby Cywilnej został sędzia Stanisław Rudnicki, a przewodniczącymi wydziałów sędziowie Alfred Gola (Wydział I), Juliusz Suhecki (Wydział II) i Stanisław Dmowski (Wydział III Problemowy).

W grudniu 1990 r. pozostawione przez Krajową Radę Sądownictwa trzy wolne stanowiska objęli sędziowie: Tadeusz Ereciński (profesor Uniwersytetu Warszawskiego), Gabriela Filcek (sędzia Sądu Wojewódzkiego w Warszawie) oraz Czesława Żuławska (profesor Akademii Ekonomicznej w Krakowie). W ten sposób ukształtował się pierwszy skład Izby Cywilnej Sądu Najwyższego Trzeciej Rzeczypospolitej. Obecnie w tym składzie zasiadają Tadeusz Ereciński, Jacek Gudowski, Barbara Myszka i Tadeusz Wiśniewski.

Dane statystyczne – lipiec 2015 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	–	1	1	–	–	–	–	–	–	1	–
2.	CSK	1853	358	225	–	9	2	24	–	155	35	1986
3.	CZP w tym:	31	9	7	5	–	–	–	–	–	2	33
	art. 390 k.p.c.	25	8	7	5	–	–	–	–	–	2	26
	skład 7-miu	6	–	–	–	–	–	–	–	–	–	6
	pełny skład	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1
4.	CZ	84	55	30	–	9	2	8	–	–	11	109
5.	CO w tym:	15	59	30	–	2	–	–	–	–	28	44
	art. 401 k.p.c.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	art. 45 i 48 k.p.c.	15	59	30	–	2	–	–	–	–	28	44
6.	CSP	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1
7.	CNP	126	26	9	–	–	–	–	–	1	8	143
8.	CA	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
9.	CN	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
10.	RAZEM	2109	509	302	5	20	4	32	–	156	85	2316

Dane statystyczne – sierpień 2015 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	1986	341	252	-	13	-	18	-	160	61	2075
3.	CZP w tym:	33	10	4	4	-	-	-	-	-	-	39
	art. 390 k.p.c.	26	9	3	3	-	-	-	-	-	-	32
	skład 7-miu	6	1	1	1	-	-	-	-	-	-	6
	pełny skład	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
4.	CZ	109	36	21	-	9	-	3	-	-	9	124
5.	CO w tym:	44	36	78	-	7	-	-	-	-	71	2
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45 i 48 k.p.c.	44	36	78	-	7	-	-	-	-	71	2
6.	CSP	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
7.	CNP	143	29	28	-	-	-	-	1	7	20	144
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	RAZEM	2316	452	384	4	29	-	21	1	167	162	2384

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	10
Głosy	38
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2015, nr 10	54
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC-ZD 2015, nr C	59
Informacje	66
Dane statystyczne	69